

KPB.430.003.2020

Nr ewid. 136/2020/P/20/001/KPB

Informacja o wynikach kontroli

Wykonanie budżetu sądów
powszechnych w 2019 r.

MISJA

Najwyższej Izby Kontroli jest dbałość o gospodarność i skuteczność w służbie publicznej dla Rzeczypospolitej Polskiej

WIZJA

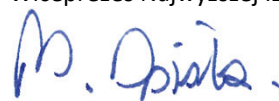
Najwyższej Izby Kontroli jest cieszący się powszechnym autorytetem najwyższy organ kontroli państwowej, którego raporty będą oczekiwanym i poszukiwanym źródłem informacji dla organów władzy i społeczeństwa

Dyrektor Departamentu Porządku
i Bezpieczeństwa Wewnętrznego

Marek Bieńkowski

Akceptuję:

Wiceprezes Najwyższej Izby Kontroli

Marek Opiola

Zatwierdzam:

Prezes Najwyższej Izby Kontroli

Marian Banaś

Warszawa, dnia 9 czerwca 2020 r.

Najwyższa Izba Kontroli
ul. Filtrowa 57
02-056 Warszawa
T/F +48 22 444 50 00

www.nik.gov.pl

SPIS TREŚCI

1. WPROWADZENIE	4
2. OCENA OGÓLNA.....	6
3. UWAGI I WNIOSKI	8
4. WYNIKI KONTROLI WYKONANIA BUDŻETU PAŃSTWA I BUDŻETU ŚRODKÓW EUROPEJSKICH W CZĘŚCI ODPOWIADAJĄCEJ SĄDOM POWSZECHNYM	10
4.1. DOCHODY BUDŻETOWE	10
4.2. WYDATKI BUDŻETU PAŃSTWA I BUDŻETU ŚRODKÓW EUROPEJSKICH	12
4.3. SPRAWOZDAWCZOŚĆ	17
4.4. KSIĘGI RACHUNKOWE	18
5. USTALENIA INNYCH KONTROLI	21
6. INFORMACJE DODATKOWE	23
7. ZAŁĄCZNIKI	25
7.1. DOCHODY I WYDATKI JEDNOSTEK FUNKCJONUJĄCYCH W RAMACH CZĘŚCI ODPOWIADAJĄCEJ SĄDOM POWSZECHNYM.....	25
7.2. WYKAZ OCEN KONTROLOWANYCH JEDNOSTEK	26
7.3. KALKULACJA OCENY OGÓLNEJ W CZĘŚCI ODPOWIADAJĄCEJ SĄDOM POWSZECHNYM	27
7.4. DOCHODY BUDŻETOWE W CZĘŚCI ODPOWIADAJĄCEJ SĄDOM POWSZECHNYM	28
7.5. WYDATKI BUDŻETU PAŃSTWA W CZĘŚCI ODPOWIADAJĄCEJ SĄDOM POWSZECHNYM	29
7.6. ZATRUDNIENIE I WYNAGRODZENIA W CZĘŚCI ODPOWIADAJĄCEJ SĄDOM POWSZECHNYM.....	31
7.7. WYDATKI BUDŻETU ŚRODKÓW EUROPEJSKICH W CZĘŚCI ODPOWIADAJĄCEJ SĄDOM POWSZECHNYM	32
7.8. WYKAZ PODMIOTÓW, KTÓRYM PRZEKAZANO INFORMACJĘ O WYNIKACH KONTROLI	33

1. WPROWADZENIE

Cel kontroli

Ocena wykonania budżetu państwa w 2019 r. pod względem legalności, celowości, rzetelności i gospodarności w części odpowiadającej sądom powszechnym.

Zakres kontroli

1. Działania związane z pobieraniem i egzekucją dochodów budżetowych.

2. Realizacja wydatków budżetu państwa i budżetu środków europejskich, w tym rzeczowe efekty uzyskane w wyniku realizacji zadań finansowanych ze środków publicznych.

3. Realizacja przez Ministra Sprawiedliwości zadań dotyczących wykonania budżetu sądów powszechnych w 2019 r.

4. Nadzór i kontrola sprawowane przez dysponenta części 15 budżetu państwa nad realizacją budżetu.

5. Sporządzenie rocznych sprawozdań budżetowych za rok 2019 oraz sprawozdań za IV kwartał 2019 r. w zakresie operacji finansowych.

6. System kontroli zarządczej w zakresie prawidłowości sporządzania sprawozdań.

Jednostki kontrolowane

Łącznie 13 jednostek, w tym Ministerstwo Sprawiedliwości oraz 12 sądów powszechnych (po cztery sądy z apelacji łódzkiej, rzeszowskiej i białostockiej).

Na część budżetową 15 odpowiadającą sądom powszechnym składa się dwanaście odrębnych części budżetu państwa, oznaczonych w ustawie budżetowej na rok 2019 symbolami 15/01 dla Ministerstwa Sprawiedliwości oraz od 15/02 do 15/12 dla poszczególnych sądów apelacyjnych. Zgodnie z art. 177 § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych¹ (dalej: *Pusp*) oraz rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 4 grudnia 2009 r. w sprawie klasyfikacji części budżetowych oraz określenia ich dysponentów², dysponentem części budżetu państwa odpowiadającej sądom powszechnym jest Minister Sprawiedliwości. Zgodnie z art. 178 § 5 *Pusp*, Ministrowi Sprawiedliwości w zakresie wykonania budżetu w części odpowiadającej sądom powszechnym przysługują ponadto uprawnienia ministra właściwego do spraw finansów publicznych. Na obszarze apelacji zadania i kompetencje dysponowania budżetem sądów oraz kontrolę gospodarki finansowej i gospodarowania mieniem Skarbu Państwa wykonują dyrektorzy sądów apelacyjnych. Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 19 grudnia 2012 r. w sprawie szczegółowych zasad prowadzenia gospodarki finansowej i działalności inwestycyjnej sądów powszechnych³, podlegają oni bezpośrednio Ministrowi Sprawiedliwości, a dyrektorzy sądów okręgowych i rejonowych dyrektorom właściwych terytorialnie sądów apelacyjnych.

W części odpowiadającej sądom powszechnym w układzie zadaniowym budżetu, w ramach dwóch funkcji państwa: 18 – *Sprawiedliwość* oraz 13 – *Zabezpieczenie społeczne i wspieranie rodziny*, zrealizowano w 2019 r. trzy zadania, cztery podzadania i 13 działań. Największe wydatki poniesiono na zadanie 18.3 – *Sprawowanie wymiaru sprawiedliwości przez sądy powszechne i wojskowe*, na realizację którego poniesiono łącznie 81,7% ogółu wydatków w tej części budżetu.

W części 15/01 – Ministerstwo Sprawiedliwości w 2019 r. nie planowano i nie gromadzono dochodów, a wszystkie zaplanowane w tej części wydatki zostały w trakcie roku budżetowego przeniesione decyzjami Ministra Sprawiedliwości do planów finansowych wydatków części odpowiadających poszczególnym obszarom apelacji.

Zrealizowane w części 15 przez poszczególne jednostki sądownictwa powszechnego (w częściach 15/02–15/12) dochody wyniosły 2 628 860,1 tys. zł, co stanowiło 0,66% ogółu dochodów budżetu państwa i budżetu środków europejskich państwa wykonanych w 2019 r. Łączne wydatki budżetu państwa i budżetu środków europejskich wykonano w części 15 w wysokości 8 047 224,3 tys. zł, z czego wydatki budżetu środków europejskich były pomijalnie niskie i wyniosły 153,5 tys. zł. Zrealizowane wydatki w części 15 stanowiły 1,66% wydatków budżetu państwa i budżetu środków europejskich wykonanych w 2019 r.

Budżet części odpowiadającej sądom powszechnym realizowany był przez dysponenta części 15/01 oraz dyrektorów 11 sądów apelacyjnych, którzy są jednocześnie dysponentami budżetów sądów okręgowych (dalej: *SO*) i rejonowych (dalej: „*SR*”) na obszarach poszczególnych apelacji (części 15/02–15/12) oraz dysponentami III stopnia w sądach apelacyjnych (dalej: *SA*).

Szczegółowe informacje dotyczące dochodów budżetowych, wydatków budżetu państwa i budżetu środków europejskich realizowanych przez poszczególnych dysponentów części odpowiadającej sądom powszechnym oraz ich procentowy udział w zrealizowanych dochodach i wydatkach części 15 zostały przedstawione w załączniku nr 7.1. do niniejszej informacji.

¹ Dz. U. z 2020 r. poz. 365, ze zm.

² Dz. U. z 2020 r. poz. 361.

³ Dz. U. poz. 1476, ze zm.

W ramach kontroli wykonania budżetu państwa w 2019 r. w części 15, kontrolą objęto Ministerstwo Sprawiedliwości oraz 12 jednostek sądownictwa powszechnego, w tym trzy sądy apelacyjne (w Białymstoku, Łodzi, Rzeszowie), trzy sądy okręgowe (w Białymstoku, Łodzi, Rzeszowie) oraz sześć sądów rejonowych (w Bielsku Podlaskim, Białymstoku, dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi, dla Łodzi-Widzewa w Łodzi, w Dębicy, Rzeszowie).

Wykaz kontrolowanych jednostek wraz z ocenami kontrolowanej działalności został przedstawiony w załączniku nr 7.2. do niniejszej informacji.

W kontrolowanych sądach dochody zostały zrealizowane w łącznej kwocie 167 051,2 tys. zł (6,4% dochodów w części 15), a wydatki w łącznej kwocie 595 614,3 tys. zł (7,4% łącznych wydatków zrealizowanych w części 15), z czego wydatki budżetu państwa w wysokości 595 596 tys. zł oraz wydatki budżetu środków europejskich w kwocie 18,3 tys. zł.

2. OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli
ocenia w formie opisowej
wykonanie budżetu
państwa w 2019 r.
w części odpowiadającej
sądom powszechnym

Najwyższa Izba Kontroli ocenia w formie opisowej⁴ wykonanie budżetu państwa w 2019r. w części odpowiadającej sądom powszechnym.

Na ocenę ogólną złożyły się między innymi pozytywne oceny częściowe dotyczące poziomu realizacji planu finansowego dochodów budżetu państwa oraz wydatków budżetu państwa i budżetu środków europejskich w części odpowiadającej sądom powszechnym, prawidłowej realizacji zadań Ministra Sprawiedliwości i dyrektorów kontrolowanych sądów powszechnych wykonywanych w tym zakresie, a także należytego sprawowania nadzoru i kontroli przez dysponenta części 15 i kontrolowanych dyrektorów sądów apelacyjnych nad wykonaniem budżetu podległych dysponentów, w tym nad efektywnością i skutecznością realizacji planów w układzie zadaniowym. Ujawnione w kontrolowanych sądach nieprawidłowości dotyczące dochodzenia należności budżetowych, nieterminowego regulowania zobowiązań, a także w zakresie sporządzania sprawozdawczości budżetowej oraz ewidencji operacji gospodarczych w księgach rachunkowych, ze względu na niską skalę skutków finansowych oraz ich incydentalny charakter, nie miały znaczącego wpływu na wykonanie budżetu sądów powszechnych w 2019 r. Istotne nieprawidłowości stwierdzono natomiast w zakresie organizacji ksiąg rachunkowych prowadzonych przez Ministerstwo Sprawiedliwości, co miało wpływ na nieprawidłowe ujęcie w księgach rachunkowych Ministerstwa wydatków dotyczących części odpowiadającej sądom powszechnym w wysokości 2064,6 tys. zł, jako operacje gospodarcze części 37 – Sprawiedliwość.

Kalkulacja oceny ogólnej wykonania budżetu państwa w części odpowiadającej sądom powszechnym przedstawiona została w załączniku nr 7.3. do niniejszej informacji.

Dochody zostały zrealizowane w kwocie 2 628 860,1 tys. zł, tj. w 113% planu. Osiągnięto je głównie z tytułu opłat sądowych oraz innych opłat uiszczanych na rzecz Skarbu Państwa z tytułu postępowań sądowych, a także z wpływów z grzywien, mandatów i innych kar pieniężnych od osób fizycznych. Stwierdzone w kontrolowanych sądach nieprawidłowości dotyczące ewidencjonowania należności i windykacji zaległości budżetowych nie miały istotnego wpływu na realizację budżetu. W wymiarze finansowym wyniosły one łącznie 589,6 tys. zł, co stanowiło 0,03% dochodów w części 15. W uzasadnionych przypadkach, NIK skierowała zawiadomienia o naruszeniu dyscypliny finansów publicznych.

Wydatki w części 15 zrealizowano kwocie 8 047 224,3 tys. zł, tj. w 99,3% planu po zmianach, z tego wydatki budżetu środków europejskich były pomijalnie niskie i wyniosły 153,5 tys. zł. Środki finansowe zostały wydatkowane głównie (81,7%) na realizację zadania 18.3 *Sprawowanie wymiaru sprawiedliwości przez sądy powszechne i wojskowe*. Uwzględniając obiektywne i niezależne od beneficjentów (sądy apelacyjne) okoliczności, które uniemożliwiły w znacznym zakresie realizację planowanych zadań, NIK stwierdziła niskie wykorzystanie limitu wydatków budżetu środków europejskich (10,7% planu po zmianach).

Stwierdzone nieprawidłowości w wydatkach nie miały istotnego wpływu na realizację budżetu w części odpowiadającej sądom powszechnym. W wymiarze finansowym wyniosły one 2076,9 tys. zł, co stanowiło 0,03% wydatków w części 15, z tego wydatkowane przez Ministerstwo Sprawiedliwości środki w wysokości 2064,6 tys. zł zostały nieprawidłowo ujęte w księgach rachunkowych jako operacje gospodarcze części 37 – Sprawiedliwość,

⁴ W kontroli wykonania budżetu państwa w 2019 r. Najwyższa Izba Kontroli stosuje następujące oceny: pozytywna i negatywna. W przypadku gdy nie zostały spełnione kryteria ani dla oceny pozytywnej ani dla negatywnej stosuje się ocenę w formie opisowej.

a pozostała kwota wynikała z nieterminowego regulowania zobowiązań przez kontrolowane sądy z apelacji białostockiej.

Zakupy realizowane na podstawie centralnych umów zawartych przez Ministerstwo na dostawy sprzętu informatycznego oraz usług i oprogramowania związanych z utrzymaniem infrastruktury informatycznej, które wykorzystywane były w Ministerstwie głównie w celu utrzymywania rejestrów sądowych, współfinansowane były z dwóch części budżetowych, tj. przez sądy apelacyjne (cz. 15/02–15/12) z części 15 i przez Ministerstwo z części 37. Przy braku opisu i wyodrębnienia w Ministerstwie zasad rachunkowości dla zdarzeń gospodarczych dotyczących części 15, pomimo że zdarzenia takie w 2019 r. faktycznie występowały, operacje gospodarcze w kwocie 2064,6 tys. zł zostały nieprawidłowo ujęte w księgach rachunkowych Ministerstwa, jako operacje gospodarcze części 37. W ocenie NIK, działanie takie naruszało wynikające z obowiązujących przepisów zasady: wiernego i rzetelnego obrazu, kompletności, nakazu wyodrębnienia wszystkich istotnych zdarzeń oraz ujmowania operacji gospodarczych zgodnie z ich treścią ekonomiczną, a także jawności i przejrzystości finansów publicznych⁵.

NIK ocenia pozytywnie wykonanie budżetu państwa w 2019 r. w części budżetowej odpowiadającej sądom powszechnym przez dyrektorów SA i SO w Łodzi, Rzeszowie i Białymstoku oraz SR w Rzeszowie, Dębicy i Bielsku Podlaskim. Ocena opisowa została sformułowana natomiast w przypadku Ministra Sprawiedliwości oraz dyrektorów SR dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi, dla Łodzi-Widzewa w Łodzi i w Białymstoku.

NIK opiniuje pozytywnie zarówno roczne/łączne sprawozdania sporządzone przez dysponenta części budżetowej odpowiadającej sądom powszechnym na podstawie rocznych/łącznych sprawozdań sądów apelacyjnych⁶, jak też z wyjątkiem sprawozdań Rb-27 i Rb-N SR w Białymstoku, sprawozdania jednostkowe kontrolowanych sądów. Zostały one opracowane terminowo oraz poprawnie pod względem merytorycznym, formalnym i rachunkowym. Ujawnione w kontrolowanych sądach finansowe skutki nieprawidłowości sprawozdawczych wyniosły 259,3 tys. zł i w ocenie NIK pozostawały bez istotnego negatywnego wpływu na dane wykazywane w sprawozdaniach kontrolowanych sądów i w rocznej/łącznej sprawozdawczości dysponenta części 15. W powyższym zakresie, stosowany w kontrolowanych jednostkach system kontroli zarządczej, poza SR w Białymstoku gdzie stwierdzono przypadki nierzetelnego prowadzenia ksiąg rachunkowych, zapewniał w sposób racjonalny prawidłowość sporządzania sprawozdawczości.

NIK negatywnie ocenia nieopracowanie polityki rachunkowości w zakresie organizacji całości ksiąg rachunkowych prowadzonych w Ministerstwie, jako jednostce budżetowej, a także niewyodrębnienie zasad rachunkowości dla zdarzeń gospodarczych dotyczących części odpowiadającej sądom powszechnym, pomimo że zdarzenia takie w 2019 r. występowały w Ministerstwie, zarówno na poziomie dysponenta głównego, jak i III stopnia. Z ustaleń kontroli wynika również, że dysponent części 15 nie zapewnił podległym dyrektorom sądów powszechnych informacji niezbędnych do prawidłowego sporządzenia dokumentacji zasad (polityki) rachunkowości.

Wyniki badania ksiąg rachunkowych w SR w Białymstoku wykazały nieterminowe ujmowanie należności budżetowych wynikających z prawomocnych orzeczeń Sądu, sprzeczne z obowiązującymi przepisami ewidencjonowanie przypisów i odpisów należności budżetowych z tytułu grzywien, kosztów i opłat sądowych, a także nieujęcie w księgach rachunkowych roku 2019 części przypisów i odpisów dotyczących należności sądowych.

⁵ Szczegóły zaprezentowano w rozdziale 4.4. Księgi rachunkowe niniejszej informacji, str. 18–20.

⁶ Jedenaście sądów apelacyjnych (części budżetowe od 15/02 do 15/12).

3. UWAGI I WNIOSKI

Minister Sprawiedliwości

Najwyższa Izba Kontroli wnioskuje do Ministra Sprawiedliwości o podjęcie działań mających na celu:

- przygotowanie i wdrożenie do realizacji dokumentu opisującego stosowanie ujednoczonej polityki rachunkowości dla ksiąg rachunkowych prowadzonych w Ministerstwie Sprawiedliwości, jako jednostce budżetowej, z uwzględnieniem zdarzeń gospodarczych występujących zarówno u dysponenta głównego, jak też dysponenta III stopnia;
- wyodrębnienie w ewidencji księgowej Ministerstwa Sprawiedliwości operacji gospodarczych dotyczących części odpowiadającej sądom powszechnym w księgach rachunkowych dysponenta głównego oraz dysponenta III stopnia, w tym dokonywanie wydatków związanych z rejestrami sądowymi oraz nadzorem nad sądami ze środków części budżetowej 15/01 – Ministerstwo Sprawiedliwości;
- przygotowanie i wdrożenie procedur określających zasady rozliczania płatności dokonanych przez jednostki sądownictwa powszechnego oraz przyjmowania środków trwałych i wartości niematerialnych i prawnych do ewidencji składników majątkowych Ministerstwa Sprawiedliwości, które nie zostały rozliczone pod względem ewidencyjnym w przypadkach, gdy płatnikami umów są Ministerstwo Sprawiedliwości i sądy powszechne, a stroną zamawiającą jest Ministerstwo;
- uaktualnienie wzorcowych zasad (polityk) rachunkowości dla jednostek sądownictwa powszechnego.

Niezależnie od powyższych wniosków NIK zwraca uwagę, że wykorzystywany w 2019 r. w sądach powszechnych jednolity system finansowo-księgowy nadal nie był dostosowany do wymogów prawidłowej ewidencji należności długoterminowych. Ich prawidłowe zaewidencjonowanie nastąpiło w jednostkach sądownictwa powszechnego dopiero w I kwartale 2020 r. i miało to związek z realizacją wniosku pokontrolnego skierowanego przez NIK do Ministra Sprawiedliwości po kontroli wykonania budżetu państwa w 2018 r. W efekcie realizacji kolejnego wniosku, w 2019 r. wyeliminowano wprawdzie praktykę polegającą na dokonywaniu przez sądy odpisów należności z tytułu zamiany kary grzywny na zastępczą karę w postaci pracy społecznie użytecznej lub zastępczej kary pozbawienia wolności przed datą ich zakończenia. Niemniej jednak, w toku niniejszej kontroli w wybranych sądach ujawniono przypadki opóźnień w dokonywaniu tych odpisów, sięgające w skrajnym przypadku nawet 250 dni. Z tego powodu NIK dostrzega potrzebę zwiększenia nadzoru przez dysponenta części 15 nad podległymi sądami w celu przestrzegania wdrożonej przez Ministerstwo procedury ustalającej dokonywanie tych odpisów w dacie zakończenia kary zastępczej.

Nie kwestionując legalności i zasadności decyzji Ministra Sprawiedliwości podjętych w sprawie blokowania planowanych wydatków budżetowych, NIK zauważa, że ich blokowanie w ostatnim dniu roku budżetowego jest problematyczne z punktu widzenia kryterium celowości, ze względu na oczywiste trudności w możliwości zagospodarowania tych środków przez Ministra Finansów.

Minister Sprawiedliwości

**Dyrektorzy Sądów
Apelacyjnych**

Z uwagi na ujawnione w kontrolowanych sądach nieprawidłowości dotyczące dochodzenia należności budżetowych, nieterminowego regulowania zobowiązań, a także w zakresie sporządzania sprawozdawczości oraz ewidencji operacji gospodarczych w księgach rachunkowych, NIK wnioskuje do Ministra Sprawiedliwości oraz dyrektorów sądów apelacyjnych o wdrożenie, w ramach sprawowanego nadzoru nad podległymi dysponentami, skutecznych mechanizmów kontroli zarządczej zapobiegających w przyszłości występowaniu nieprawidłowości w tym zakresie.

Uwzględniając obiektywne i niezależne od beneficjentów okoliczności, które uniemożliwiły w znacznym zakresie realizację zadań z udziałem środków europejskich zaplanowanych na 2019 r. dla wszystkich sądów apelacyjnych, NIK zauważa potrzebę objęcia przez Ministra Sprawiedliwości i dyrektorów sądów apelacyjnych szczególnym nadzorem przedsięwzięć, które nie zostały wykonane w 2019 r., w sposób zapewniający ich efektywną realizację w kolejnym okresie budżetowym.

4. WYNIKI KONTROLI WYKONANIA BUDŻETU PAŃSTWA I BUDŻETU ŚRODKÓW EUROPEJSKICH W CZĘŚCI ODPOWIADAJĄCEJ SĄDOM POWSZECHNYM

4.1. DOCHODY BUDŻETOWE

4.1.1. REALIZACJA DOCHODÓW BUDŻETOWYCH

Zgodnie z założeniami przyjętymi do kontroli wykonania budżetu państwa w 2019 r., kontrola dochodów budżetowych w części 15 została ograniczona w Ministerstwie Sprawiedliwości (dalej: „MS”) do przeprowadzenia analizy porównawczej danych ujętych w rocznym sprawozdaniu budżetowym Rb-27 z wykonania planu dochodów budżetowych z wynikami roku ubiegłego, a w kontrolowanych sądach obejmowała również badanie skuteczności podejmowanych przez dyrektorów tych jednostek działań windykacyjnych.

W ustawie budżetowej na rok 2019⁷ dochody budżetu państwa w części 15 zostały zaplanowane w kwocie 2 327 238 tys. zł. Dochody zrealizowano w całości w dziale 755 *Wymiar sprawiedliwości*, rozdziale 75502 *Jednostki sądownictwa powszechnego* w kwocie 2 628 860,1 tys. zł, tj. o 13% więcej niż planowano oraz o 9,1% więcej niż wynosiły dochody roku poprzedniego. Głównymi źródłami uzyskanych dochodów były wpływy z tytułu opłat sądowych oraz innych opłat uiszczanych przez Skarb Państwa z tytułu postępowań sądowych w kwocie 2 069 262,1 tys. zł (78,7% ogółu dochodów), a także grzywnien, mandatów i innych kar pieniężnych od osób fizycznych w kwocie 432 848 tys. zł (16,5% ogółu dochodów).

Szczegółowe dane dotyczące dochodów budżetowych przedstawione zostały w załączniku 7.4. do niniejszej informacji.

4.1.2. NALEŻNOŚCI POZOSTAŁE DO ZAPŁATY (OPCJONALNIE)

Zgodnie z rocznym/łącznym sprawozdaniem Rb-27 dysponenta części 15, na koniec 2019 r. w częściach 15/02-15/12 odnotowano należności pozostałe do zapłaty w kwocie 1 066 169,9 tys. zł, z czego zaległości wyniosły 837 216,1 tys. zł. W porównaniu do 2018 r. należności ogółem były wyższe o 160 254,5 tys. zł (17,7%), a zaległości – o 124 002,6 tys. zł (17,4%). Zaległości dotyczyły głównie grzywnien, mandatów i innych kar pieniężnych od osób fizycznych (568 522,3 tys. zł, tj. 67,9% ogółu zaległości) oraz wpływów z opłat i kosztów sądowych oraz innych opłat uiszczanych z tytułu postępowania sądowego (207 436,9 tys. zł, tj. 24,8% ogółu zaległości). Przyczyną wzrostu należności ogółem, w tym zaległości budżetowych w porównaniu ze stanem na koniec 2018 r. było głównie: zmiana praktyki w trakcie roku budżetowego w zakresie odpisu grzywnien na dziennikach należności sądowych, zwiększenie wysokości przypisanych i skierowanych do wykonania należności, wzrost wysokości należności zasądzanych od obcokrajowców (wobec których ściągalność jest bardzo niska), problemy z egzekucją opłat i kosztów sądowych z uwagi na brak możliwości ich zamiany na inny środek zastępczy oraz niska skuteczność egzekucji komorniczej.

Stan gromadzonych dochodów budżetowych oraz powstałych należności pozostałych do zapłaty, w tym zaległości był w 2019 r. regularnie monitorowany przez dysponenta części. Zagadnienia te były między innymi przedmiotem analiz w ramach dokonywanych co kwartał ocen wykonania budżetu sądów powszechnych.

NIK zwraca uwagę, że wykorzystywany w sądach powszechnych program finansowo-księgowy pn. *Zintegrowany System Rachunkowości i Kadr* (dalej: „ZSRK”) nadal nie był dostosowany do wymogów prawidłowej i zgodnej z obowiązującymi przepisami ewidencji należności. Podobnie jak w latach poprzednich, w 2019 r. należności długoterminowe kwalifikowane były na koncie 221 przeznaczonym dla należności krótkoterminowych. Prawidłowe zaewidencjonowanie na koncie 226 *długoterminowe należności budżetowe* nastąpiło we wszystkich kontrolowanych sądach dopiero w I kwartale 2020 r. i miało to związek z udostępnieniem w grudniu 2019 r. takiej funkcjonalności

⁷ Ustawa budżetowa na rok 2019 z dnia 16 stycznia 2019 r. (Dz. U. poz. 198).

przez administratora systemu (SA we Wrocławiu), o co wniosowała NIK po kontroli wykonania zadań przez Ministra Sprawiedliwości w zakresie budżetu sądów powszechnych w 2018 r.

W efekcie realizacji kolejnego wniosku pokontrolnego NIK, w 2019 r. wyeliminowano wprawdzie praktykę polegającą na dokonywaniu przez sądy odpisów należności zamiany kary grzywny na zastępczą karę w postaci pracy społecznie użytecznej lub zastępczej kary pozbawienia wolności przed datą zakończenia tych kar. Nie mniej jednak, w toku niniejszej kontroli budżetowej ujawniono przypadki opóźnień w dokonywaniu tych odpisów sięgające w skrajnym przypadku nawet 250 dni, co było sprzeczne z wytycznymi MS ustalającymi termin tych odpisów w dacie zakończenia kar zastępczych (SR dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi, SR dla Łodzi-Widzewa w Łodzi, SR w Dębicy).

Analiza procesu ewidencjonowania i windykacji należności przeterminowanych przeprowadzona w kontrolowanych sądach na próbie 271 zaległości sądowych na łączną kwotę 6107 tys. zł, co stanowiło 0,7% zaległości w części 15 oraz 15,2% zaległości wykazanych w kontrolowanych sądach, poza wskazanymi niżej ośmioma przypadkami (SR dla Łodzi-Widzewa w Łodzi, SR dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi, SO w Rzeszowie, SR w Rzeszowie, SR w Dębicy, SO w Białymstoku, SR w Białymstoku, SR w Bielsku Podlaskim) wykazała, że był on zgodny z obowiązującymi uregulowaniami prawnymi w tym zakresie. Ujawnione w kontrolowanych sądach nieprawidłowości na łączną kwotę 589,6 tys. zł polegały na:

- 1) Niepodejmowaniu działań mających na celu wyegzekwowanie należności oraz podejmowaniu tych działań z opóźnieniem.

W SR dla Łodzi-Widzewa w Łodzi nie podejmowano działań mających na celu wyegzekwowanie zaległości, co naruszało art. 42 ust. 5 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych⁸ (dalej: *ufp*), zgodnie z którym jednostki sektora finansów publicznych są obowiązane do terminowego podejmowania w stosunku do zobowiązanych czynności zmierzających do wykonania zobowiązania. Stwierdzona nieprawidłowość dotyczyła czterech zbadanych zaległości na łączną kwotę 173,6 tys. zł, co stanowiło 2,6% ogółu zaległości Sądu w 2019 r. (analogiczną nieprawidłowość na kwotę 3 tys. zł stwierdzono w SR w Dębicy).

W SR dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi z opóźnieniem podejmowano działania mające na celu wyegzekwowanie zaległości, co naruszało art. 42 ust. 5 *ufp*. Nieprawidłowości stwierdzono w 13 sprawach na łączną kwotę 241,9 tys. zł, co stanowiło 3,8% ogółu zaległości Sądu w 2019 r.

W SO w Rzeszowie nie zgłoszono do postępowań egzekucyjnych dwóch zaległości w łącznej kwocie 1,3 tys. zł. Pomimo braku wpłat, Sąd nie zgłosił tych zaległości do postępowań egzekucyjnych, ani też nie podejmował innych działań windykacyjnych. Dopiero w trakcie kontroli NIK, jedna zaległość została z urzędu umorzona, a do dłużnika drugiej zaległości Sąd wystąpił ponownie wezwaniem do zapłaty.

W SR w Rzeszowie stwierdzono przypisywanie należności z opóźnieniem w stosunku do obowiązującego terminu, które wynosiło od 30 do 69 dni. Opóźnienia w zakładaniu kart dłużników w Księdze Należności Sądu skutkowały wydłużeniem czasu, po którym dłużnik otrzymywał wezwanie do zapłaty.

W SO w Białymstoku w dwóch z 21 badanych spraw, dotyczących zaległości budżetowych na kwotę 109 tys. zł stwierdzono, że prawomocne orzeczenia zostały skierowane do wykonania po upływie 20 i 30 dni od daty prawomocności. Było to niezgodne z § 391 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 czerwca 2019 r. Regulamin urzędowania sądów powszechnych⁹ i § 2 ust 1 Instrukcji ewidencji należności sądowych¹⁰, które stanowią, iż każde orzeczenie kieruje się do wykonania bezzwłocznie, nie później niż w ciągu 14 dni od daty jego uprawomocnienia się lub daty zwrotu akt sądowi pierwszej instancji (analogiczną nieprawidłowość stwierdzono również w SR w Białymstoku).

- 2) Nieprawidłowej ewidencji odpisów i przypisów należności w ewidencji księgowej.

W SR dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi nie odpisano z ewidencji księgowej przedawnionych należności z tytułu grzywien lub zasądzonych kosztów sądowych od 50 dłużników w łącznej kwocie 31,8 tys. zł, co miało wpływ na prawidłowość danych przedstawionych w sprawozdaniach budżetowych za 2019 r.

⁸ Dz. U. z 2019 r. poz. 869, ze zm.

⁹ Dz. U. poz. 1141. Poprzednio § 369 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 grudnia 2015 r. Regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz. U. poz. 2316, ze zm.).

¹⁰ Wprowadzonej zarządzeniem Prezesa SO w Białymstoku z dnia 19 lutego 2010 r. w sprawie instrukcji należności sądowej.

(analogiczną nieprawidłowość na łączną kwotę 27,8 tys. zł stwierdzono w SR dla Łodzi-Widzewa w Łodzi i w SR w Dębicy).

W SO w Białymstoku zapisy księgowe w ZSRK nie zawierały daty dokonania operacji gospodarczej, opis operacji gospodarczych nie zawsze był sporządzany zrozumiałym tekstem, skrótem lub kodem, a w skrajnych przypadkach nie obejmował żadnego tekstu, co było niezgodne z art. 23 ust. 2 pkt 1 i 3 ustawy o rachunkowości¹¹ (nieprawidłowość dotyczącą braku wykazywania dat dokonania operacji gospodarczych stwierdzono również w SR w Białymstoku).

W SR w Bielsku Podlaskim w informacjach generowanych automatycznie z systemu Currenda w sposób niezgodny ze stanem faktycznym wykazano wartość należności wymagalnych. Kwotę 1,2 tys. zł wykazano jako należności, których termin zapłaty przypada na lata następne, podczas gdy stały się one wymagalne w trakcie roku budżetowego.

4.2. WYDATKI BUDŻETU PAŃSTWA I BUDŻETU ŚRODKÓW EUROPEJSKICH

4.2.1. WYDATKI BUDŻETU PAŃSTWA

W ustawie budżetowej na rok 2019 wydatki budżetu państwa w części budżetowej odpowiadającej sądom powszechnym zostały zaplanowane w wysokości 8 128 345 tys. zł. W trakcie roku budżetowego zaplanowane wydatki zostały zmniejszone per saldo o 22 779,4 tys. zł do 8 105 565,6 tys. zł. Zmiany w planie finansowym wydatków wynikały z:

- uruchomienia środków z rezerwy celowej w cz. 83¹², poz. 73¹³ w wysokości 373,3 tys. zł z przeznaczeniem (cz. 15/02 – SA w Warszawie) na sfinansowanie utworzenia pięciu dodatkowych etatów w SO w Warszawie – Sądzie Ochrony Konsumentów i Konkurencji, w związku z wykonywaniem zadań Ministra Sprawiedliwości wynikających z zapisów ustawy z dnia 14 grudnia 2018 r. o promowaniu energii elektrycznej z wysokosprawnej kogeneracji¹⁴. Niskie wykorzystanie środków (24,4 tys. zł, tj. 6,5%) wynikało z braku możliwości obsadzenia czterech przyznanych etatów, a przede wszystkim z uwagi na niepowołanie sędziów przez Prezydenta RP na przyznane dwa etaty sędziowskie;
- przeniesienia z części 37 – Sprawiedliwość¹⁵ do części 15/02–15/12¹⁶ (wszystkie SA) wydatków w wysokości 267,3 tys. zł¹⁷ z przeznaczeniem na współfinansowanie ze środków budżetu państwa realizacji projektu finansowanego w ramach budżetu środków europejskich pn. *Elektroniczny Krajowy Rejestr Sądowy (eKRS)*;
- zmniejszenia planu wydatków w części 15/01 – MS¹⁸ o środki objęte wcześniejszymi blokadami dokonanymi przez dysponenta części 15 w łącznej kwocie 23 420 tys. zł.

W związku z decyzją Ministra Finansów zmniejszającą planowane wydatki o 23 420 tys. zł oraz w wyniku 35 decyzji dysponenta części 15 przenoszących w trakcie roku budżetowego wydatki pomiędzy częścią 15/01 – MS, a częściami odpowiadającymi obszarom apelacji (od 15/02–15/12)¹⁹, plan wydatków części 15/01 –MS wyniósł po zmianach 42 424,9 tys. zł²⁰. Szczegółowa analiza sześciu wskazanych wyżej decyzji dysponenta części 15²¹, zmieniających plany finansowe części 15/01-MS oraz części odpowiadających obszarom apelacji, nie wykazała zmian niecelowych. Zostały one dokonane na wniosek dyrektorów SA (dysponentów cz. 15/02–15/12) lub z inicjatywy Ministra

¹¹ Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2019 r. poz. 351, ze zm.).

¹² Decyzja Ministra Finansów z dnia 10 maja 2019 r. podjęta na podstawie art. 154 ust. 1 ufp, w związku z wnioskiem Ministra Sprawiedliwości z dnia 21 marca 2019 r.

¹³ Pn.: Rezerwa na zmiany systemowe i niektóre zmiany organizacyjne, w tym nowe zadania do części 15/02 – SA w Warszawie.

¹⁴ Dz. U. z 2020 r. poz. 250

¹⁵ Z Norweskiego Mechanizmu Finansowego III Perspektywa Finansowa oraz Programu Operacyjnego Wiedza, Edukacja, Rozwój 2014-2020.

¹⁶ Do Programu Operacyjnego Wiedza, Edukacja, Rozwój 2014-2020.

¹⁷ Dwie decyzje Ministra Finansów z dnia 13 i 17 czerwca podjęte na podstawie art. 194 ust. 1 i 2 ufp.

¹⁸ Decyzja Ministra Finansów z dnia 29 listopada 2019 r. w sprawie zmian w budżecie państwa na rok 2019, podjęta na podstawie art. 14 ust. 4 i 5 ustawy z dnia 26 kwietnia 2019 r. o zmianie ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 924.)

¹⁹ Na podstawie art. 171 ust. 1 ufp w związku z art. 178 § 5 Pusp, plan wydatków cz. 15/01 został zmniejszony przeniesieniami Ministra Sprawiedliwości per saldo o kwotę 599 277,1 tys. zł.

²⁰ Całość tej kwoty została objęta blokadą.

²¹ Stanowiło to 17% decyzji dysponenta części 15 zmieniających budżet części 15/01-MS, w tym po trzy największe kwotowo decyzje zmniejszające oraz zwiększające wydatki.

Sprawiedliwości. O zmianach limitów wydatków w częściach 15/01–15/12 informowany był Minister Finansów, poprzez wprowadzanie odpowiednich korekt w planach wydatków do systemu TREZOR.

Wydatki sądów powszechnych wyniosły 8 047 070,8 tys. zł, tj. 99,3% planu po zmianach. W porównaniu do 2018 r. były one wyższe o 717 850,9 tys. zł, tj. o 9,8%. Ze względu na wynikające z okresowych analiz i ocen realizacji budżetu i przewidywane niepełne wykonanie planu wydatków budżetu państwa, przede wszystkim z powodu nadmiaru posiadanych środków, jaki i opóźnień w realizacji projektu pn. *Elektroniczny Krajowy Rejestr Sądowy (eKRS)* w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014–2020, decyzjami dysponenta części 15 dokonano w trakcie roku budżetowego pięciu blokad wydatków budżetu państwa w łącznej kwocie 76 240,3 tys. zł²², z czego 65 844,9 tys. zł, tj. 86,4% środków objętych blokadami dotyczyło cz. 15/01 – MS. Po uwzględnieniu skutków decyzji Ministra Finansów z dnia 29 listopada 2019 r. zmniejszającej plan wydatków w części 15/01-MS o środki w łącznej kwocie 23 420 tys. zł objęte wcześniejszymi blokadami, faktycznie zablokowane planowane wydatki w części 15 wyniosły 52 820,3 tys. zł, a w przypadku części 15/01 – 42 424,9 tys. zł. Decyzje dotyczące zablokowania wydatków, o których został poinformowany Minister Finansów, wynikały głównie z nadwyżki środków zaplanowanych na: uposażenia sędziów w stanie spoczynku w związku z mniejszą niż planowano liczbą sędziów odchodzących w stan spoczynku, wynagrodzenia osobowe z pochodnymi w związku z oszczędnościami z tytułu zwolnień lekarskich, urlopów macierzyńskich i wychowawczych oraz nieobsadzonych etatów, pozostałe wydatki bieżące w związku z wygenerowanymi oszczędnościami, wydatki majątkowe w związku z oszczędnościami w wyniku zakończonych i niezrealizowanych postępowań o udzielenie zamówienia publicznego w trybie przetargu oraz odszkodowania Skarbu Państwa.

Ostatnia decyzja dysponenta części 15 o zablokowaniu planowanych wydatków budżetowych na kwotę 3 446,2 tys. zł miała miejsce w dniu 31 grudnia 2019 r. Nie kwestionując samej decyzji o potrzebie tej blokady NIK zwraca uwagę, że blokowanie wydatków w ostatnim dniu roku budżetowego jest problematyczne z punktu widzenia kryterium celowości, ze względu na oczywiste trudności w możliwości zagospodarowania zablokowanych środków przez Ministra Finansów.

W strukturze wydatków dominujący udział (93,5% wydatków w części) miały wydatki w dziale 755 *Wymiar sprawiedliwości*, rozdział 75502 *Jednostki sądownictwa powszechnego* (7 526 928,6 tys. zł). Poniesione zostały głównie na wynagrodzenia wraz z pochodnymi (5 198 734,3 tys. zł, tj. 64,6% ogółu wydatków w części 15), zakupy materiałów i usług (967 153,2 tys. zł) oraz koszty postępowań sądowych (518 665 tys. zł). Wydatki w poszczególnych podziałkach klasyfikacji budżetowej w części odpowiadającej sądom powszechnym nie zostały przekroczone.

W strukturze zrealizowanych wydatków udziały poszczególnych grup ekonomicznych wydatków przedstawiały się następująco: wydatki bieżące jednostek budżetowych (88,9%), świadczenia na rzecz osób fizycznych (7,3%) i wydatki majątkowe (3,8%).

Szczegółowe dane dotyczące wydatków budżetowych przedstawione zostały w załączniku 7.5. do niniejszej informacji.

Zrealizowane wydatki w poszczególnych grupach ekonomicznych wyniosły odpowiednio:

- wydatki bieżące jednostek budżetowych – 7 153 592,7 tys. zł, tj. 99,4% planu po zmianach i w porównaniu do 2018 r. były wyższe o 641 369,6 tys. zł (o 9,8%). Zgodnie z rocznym/łącznym sprawozdaniem Rb-28 za 2019 r. dysponenta części 15, dominującą pozycję w tej grupie wydatków (w kwocie 5 198 734,3 tys. zł, tj. 72,7%) miały wynagrodzenia wraz z pochodnymi oraz zakupy towarów i usług (967 153,2 tys. zł, tj. 13,5%). Przeciętne zatrudnienie w 2019 r. w części 15 wyniosło 52 128 osób (w przeliczeniu na pełnozatrudnionych) i w porównaniu do 2018 r. było wyższe o 1 238 osób (o 2,4%). Według sprawozdania Rb-70 dysponenta części 15, wydatki na wynagrodzenia wyniosły 4 648 274,7 tys. zł i w porównaniu do 2018 r. wzrosły o 366 142,7 tys. zł (o 8,5%). Przeciętne miesięczne wynagrodzenie w 2019 r. wyniosło 7431 zł i w porównaniu z 2018 r. było wyższe o 419 zł (o 6%). Wzrost wynagrodzeń sędziów (o 6,8%) wynikał z zasad wynagradzania tej grupy zatrudnienia, które zostały określone w Pusp i są powiązane ze wzrostem rocznego przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej.

Szczegółowe dane dotyczące zatrudnienia i wynagrodzeń przedstawione zostały w załączniku 7.6. do niniejszej informacji.

²² Decyzje o zablokowaniu planu wydatków, zgodnie z wnioskami DB oraz dyrektorów poszczególnych sądów apelacyjnych, zostały podjęte przez dysponenta cz. 15 na podstawie art. 177 ust. 3 pkt 2 ufp w dniach: 4 października, 15 listopada oraz 11, 20 i 31 grudnia 2019 r. w związku z zaistnieniem przesłanek określonych w art. 177 ust. 1 pkt 2 i 3 tej ustawy.

- świadczenia na rzecz osób fizycznych – 584 749,7 tys. zł, tj. 98,3% planu po zmianach i w porównaniu do 2018 r. były wyższe o 47 663,4 tys. zł (o 8,9%). Poniesiono je głównie na uposażenia sędziów w stanie spoczynku i uposażenia rodzinne (423 325 tys. zł) oraz na wydatki związane z prowadzonymi postępowaniami sądowymi, takie jak na przykład ryczałty wypłacane kuratorom społecznym i zawodowym, rekompensaty dla ławników, zwroty kosztów przejazdów, diet czy noclegów dla ławników, biegłych i świadków (154 254,8 tys. zł);
- wydatki majątkowe – 308 728,4 tys. zł, tj. 98,8% planu po zmianach i w porównaniu do 2018 r. były wyższe o 28 817,9 tys. zł (o 10,3%). Poniesiono je na realizację 28 zadań inwestycyjnych, polegających na budowie, rozbudowie, przebudowie i modernizacji siedzib sądów oraz na opracowanie dokumentacji projektowo-kosztorysowej dla 18 zadań inwestycyjnych (158 061,9 tys. zł), przy czym w 2019 r. zakończono sześć zadań, a także na zakupy inwestycyjne (150 666,5 tys. zł). W ramach zakupów inwestycyjnych na systemy i programy informatyczne wykorzystywane przez jednostki sądownictwa powszechnego wydatkowano 101 244 tys. zł. Pozostałe środki przeznaczono głównie na zakup urządzeń: zabezpieczająco-ochronnych, gospodarczo-eksploatacyjnych, łączności, techniki biurowej oraz na zakup środków transportu i nieruchomości.

Zakupy realizowane na podstawie centralnych umów zawartych przez MS na dostawy sprzętu informatycznego oraz usług i oprogramowania związanych z utrzymaniem infrastruktury informatycznej, które wykorzystywane były w MS głównie w celu utrzymywania rejestrów sądowych, współfinansowane były z dwóch części budżetowych, tj. przez sądy apelacyjne (cz. 15/02–15/12) z części 15 i przez MS z części 37 – Sprawiedliwość. Przy braku w MS opisu i wyodrębnienia zasad rachunkowości dla zdarzeń gospodarczych dotyczących części odpowiadającej sądom powszechnym, pomimo że zdarzenia takie w 2019 r. faktycznie występowały, operacje gospodarcze dotyczące części 15 w kwocie 2064,6 tys. zł zostały nieprawidłowo ujęte w księgach rachunkowych MS, jako operacje gospodarcze części 37. W ocenie NIK, współfinansowanie z różnych części budżetowych wydatków, które w całości dotyczyły części 15, naruszało określone w ustawach o rachunkowości oraz ufp zasady: wiernego i rzetelnego obrazu, kompletności, nakazu wyodrębnienia wszystkich istotnych zdarzeń oraz ujmowania operacji gospodarczych zgodnie z ich treścią ekonomiczną, a także jawności i przejrzystości finansów publicznych. Szczegółowe ustalenia i oceny dotyczące braku opisu i wyodrębnienia w MS zasad rachunkowości dla zdarzeń gospodarczych dotyczących części 15 zarówno na poziomie dysponenta głównego, jak i III stopnia zaprezentowane zostały w rozdziale 4.4. *Księgi rachunkowe* niniejszej informacji.

Badanie próby wydatków w kontrolowanych sądach na łączną kwotę 78 790,5 tys. zł (1077 dowodów księgowych), tj. 1% wszystkich poniesionych wydatków w części odpowiadającej sądom powszechnym oraz 13,2% wydatków zrealizowanych w tych jednostkach wykazało, że poza niżej wymienionymi trzema przypadkami (SO i SR w Białymstoku, SR w Bielsku Podlaskim), zrealizowano je zgodnie z obowiązującymi przepisami, gospodarnie, celowo i oszczędnie. Objęte szczegółowym badaniem środki publiczne zostały wykorzystane zgodnie z przeznaczeniem, tj. na zakupy materiałów i usług niezbędnych do funkcjonowania jednostek, uposażenia sędziów w stanie spoczynku i uposażenia rodzinne oraz zakupy inwestycyjne, zapewniające głównie bieżące utrzymanie i rozwój infrastruktury informatycznej.

W SR w Białymstoku w czterech spośród 20 badanych spraw, wynagrodzenia biegłym w kwocie 9 tys. zł wypłacono po upływie od 31 do 87 dni od uprawomocnienia się orzeczeń Sądu, tj. z przekroczeniem łącznego 28 dniowego terminu przewidzianego na realizację zobowiązań, który wynika z postanowień Instrukcji kontroli i obiegu dokumentów finansowo-księgowych w Sądzie oraz wytycznych wydanych w tej sprawie przez MS. Stanowiło to również naruszenie art. 93 ust 2 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych²³, które nakładają obowiązek niezwłocznej wypłaty przyznanej należności (analogiczne nieprawidłowości na łączną kwotę 3,3 tys. zł stwierdzono w SO w Białymstoku oraz w SR w Bielsku Podlaskim).

Stwierdzono również, że 14 spośród 41 skontrolowanych zapisów księgowych dotyczących wydatków Sądu było ujętych w systemie księgowym bez dat operacji gospodarczej, co naruszało art. 23 ust. 2 pkt 1 ustawy o rachunkowości (analogiczne nieprawidłowości stwierdzono w SO w Białymstoku oraz w SR w Bielsku Podlaskim).

Szczegółowe badanie 39 postępowań o udzielenie zamówień publicznych (14 postępowań w trybie przetargu nieograniczonego, 14 zamówień przeprowadzonych według wewnętrznych procedur,

²³ Dz. U. z 2020 r. poz. 755, ze zm.

dziewięć w trybie przewidzianym dla usług społecznych i zapytania o cenę oraz dwa z wolnej ręki) o łącznej wartości 85 635,8 tys. zł wykazało, że poza jednym przypadkiem (w SR w Bielsku Podlaskim) w ogłoszeniu o zamówieniu zamieszczonym w BIP wskazano krótszy termin składania ofert niż wynika z art. 43 ust. 1 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych²⁴ (dalej: *Pzp*) przeprowadzono je w kontrolowanych sądach zgodnie z zasadami określonymi w *Pzp* oraz procedurami wewnętrznymi. W wyniku przeprowadzonych postępowań kontrolowane sądy w 2019 r. wydatkowały łącznie 13 382,8 tys. zł.

Zgodnie z rocznym/łącznym sprawozdaniem Rb-28 za 2019 r. dysponenta części 15, zobowiązania budżetu państwa ogółem w części budżetowej odpowiadającej sądom powszechnym na koniec 2019 r. wyniosły 503 699,4 i były wyższe o 54 355,4 tys. zł (o 12,1%) od kwoty zobowiązań na koniec 2018 r. (449 344 tys. zł). W strukturze zobowiązań dominujący udział miały zobowiązania z tytułu: dodatkowego wynagrodzenia rocznego wraz pochodnymi od wynagrodzeń (370 992,9 tys. zł, tj. 73,7% ogólnej kwoty zobowiązań), wydatków majątkowych (51 401,7 tys. zł, tj. 10,2%) oraz kosztów postępowań sądowych (33 901 tys. zł, tj. 6,7%). Główną przyczyną wzrostu zobowiązań ogółem, w porównaniu ze stanem na koniec 2018 r., było wyższe naliczenie dodatkowego wynagrodzenia rocznego ze względu na wzrost wynagrodzeń w 2019 r. w poszczególnych grupach pracowniczych.

Zobowiązania wymagalne na koniec 2019 r. wyniosły 967,5 tys. zł i były niższe o 214,8 tys. zł (o 18,2%) niż kwota zobowiązań wymagalnych na koniec 2018 r. (1 182,3 tys. zł). Wystąpiły one w dziale 755 *Wymiar Sprawiedliwości* w sądach w sześciu apelacjach: warszawskiej, poznańskiej, łódzkiej, rzeszowskiej, białostockiej i lubelskiej. Zobowiązania wymagalne w wysokości 702,6 tys. zł (73,2% ogólnej kwoty zobowiązań wymagalnych w części 15), które wystąpiły w rozdziale 75595 *Pozostała działalność*, dotyczyły zasądzonych odszkodowań Skarbu Państwa na rzecz osób fizycznych, które stają się wymagalne w dacie uprawomocnienia się wyroków. Zaległości wynikały z procedury regulującej wypłatę przez sądy odszkodowań osobom uprawnionym, zgodnie z którą wypłata wymagalnych odszkodowań na podstawie wyroków, które uprawomocniły się pod koniec 2019 r. mogła nastąpić dopiero na początku kolejnego okresu budżetowego. Pozostałe zobowiązania wymagalne, które wystąpiły w rozdziale 75502 *Jednostki sądownictwa powszechnego*, dotyczyły głównie kosztów postępowań sądowych (wynagrodzenia dla biegłych, koszty egzekucji komorniczej, obrony z urzędu) i powstały głównie w wyniku uprawomocnienia się orzeczeń oraz wpłynięcia do księgowości postanowień o wypłacie w terminie uniemożliwiającym uregulowanie należności w 2019 r.

Stan zobowiązań, w tym zobowiązań wymagalnych, był w 2019 r. regularnie monitorowany przez dysponenta części. Ich poziom oraz przyczyny powstawania były przedmiotem analiz w ramach dokonywanych przez dysponenta części 15 kwartalnych ocen wykonania budżetu sądów powszechnych.

4.2.2. WYDATKI BUDŻETU ŚRODKÓW EUROPEJSKICH

W ustawie budżetowej na rok 2019 w części odpowiadającej sądom powszechnym nie zaplanowano wydatków budżetu środków europejskich (BŚE). Decyzjami Ministra Finansów²⁵, w trakcie roku budżetowego przeniesione zostały wydatki z części 37 – Sprawiedliwość z Norweskiego Mechanizmu Finansowego III Perspektywa Finansowa oraz Programu Operacyjnego Wiedza, Edukacja, Rozwój 2014–2020, które ustaliły w części 15 ostateczny limit wydatków BŚE w wysokości 1433,1 tys. zł. Środki te zostały zaplanowane na sfinansowanie przez wszystkie sądy apelacyjne (w cz. 15/02–15/12) z BŚE realizacji projektu pn. *Elektroniczny Krajowy Rejestr Sądowy (eKRS)* w ramach Programu Operacyjnego Wiedza, Edukacja, Rozwój 2014–2020 (dalej: *POWER*). W części 15/01 – MS nie planowano oraz nie dokonywano wydatków z BŚE.

Wskazany wyżej limit wydatków wykorzystano w wysokości 153,5 tys. zł, co stanowiło 10,7% planu po zmianach. Ze względu na przewidywane, a także wynikające z okresowych analiz i ocen realizacji budżetu, niepełne wykonanie planu wydatków BŚE z powodu nadmiaru posiadanych środków oraz opóźnień w realizacji Projektu, decyzją dysponenta części 15 z dnia 12 grudnia 2019 r. zablokowano planowane wydatki BŚE w wysokości 1269,6 tys. zł²⁶, o czym został poinformowany Minister Finansów. Przyczyną dokonania blokady wydatków było opóźnienie realizowanych zadań przez wykonawcę, tj. brak możliwości wydatkowania środków wynikający z opóźnień w odbiorze

²⁴ Dz. U. z 2019 r. poz. 1843.

²⁵ Dwie decyzje Ministra Finansów z dnia 27 maja i 13 czerwca 2019 r., podjęte na podstawie art. 194 ust. 1 i 2 ufp.

²⁶ Decyzja o zablokowaniu planu wydatków, zgodnie z wnioskiem DB sporządzonym na podstawie wniosków dyrektorów sądów apelacyjnych, została podjęta na podstawie art. 177 ust. 3 pkt 2 ufp.

przedmiotu umowy z dnia 7 lutego 2018 r. na realizację Projektu. Ustalono, że nie zostały zrealizowane dwa zadania, tj. dotyczące opracowania systemu obsługi wydziałów KRS oraz elektronicznego postępowania rejestrowego wraz z wdrożeniem portalu.

NIK dostrzega problem niskiego wykorzystania limitu wydatków budżetu środków europejskich, zaplanowanych na 2019 r. dla wszystkich sądów apelacyjnych. NIK uwzględniła wprawdzie obiektywne i niezależne od beneficjentów okoliczności, które uniemożliwiły w pełnym zakresie realizację zadań projektowych. Niemniej jednak NIK dostrzega potrzebę objęcia przez Ministra Sprawiedliwości i dyrektorów sądów apelacyjnych szczególnym nadzorem przedsięwzięć z udziałem środków europejskich, które nie zostały wykonane w 2019 r., w sposób zapewniający ich efektywną realizację w kolejnym okresie budżetowym.

4.2.3. EFEKTY RZECZOWE PROWADZONEJ DZIAŁALNOŚCI

W części odpowiadającej sądom powszechnym w układzie zadaniowym budżetu, w ramach dwóch funkcji państwa: 18 – *Sprawiedliwość* oraz 13 – *Zabezpieczenie społeczne i wspieranie rodziny*, realizowano w 2019 r. trzy zadania²⁷.

Szczegółowe badanie:

- zadania 18.3 – Sprawowanie wymiaru sprawiedliwości przez sądy powszechne i wojskowe,
- zadania 18.7 – Wsparcie wymiaru sprawiedliwości oraz obrotu gospodarczego,
- działania 13.2.6.1 – Uposażenia dla sędziów w stanie spoczynku oraz dodatki do tych uposażeń,
- działania 13.2.6.3 – Uposażenia rodzinne oraz dodatki do tych uposażeń²⁸

pod względem prawidłowości określenia celów i mierników ich realizacji oraz monitoringu dokonani wykazało, że przyjęte dla tych zadań i działań cele i mierniki wynikające z układu zadaniowego budżetu zostały określone zgodnie z wymogami noty budżetowej.

Największe wydatki poniesiono na zadanie 18.3 – *Sprawowanie wymiaru sprawiedliwości przez sądy powszechne i wojskowe*, na realizację którego w 2019 r. wydatkowano łącznie 6 575 457,2 tys. zł, co stanowiło 99,5% planu po zmianach i 81,7% ogółu wydatków zrealizowanych w 2019 r. w części budżetowej odpowiadającej sądom powszechnym. W porównaniu do 2018 r. wydatki na realizację tego zadania były wyższe o 532 040,2 tys. zł, tj. o 8,8%. Celem zadania było zagwarantowanie obywatelom konstytucyjnego prawa do sądu. Podobnie jak w latach poprzednich, do pomiaru stopnia jego realizacji przyjęto miernik pn. *wskaźnik opanowania wpływu spraw (ogółem)*²⁹, który w 2019 r. wyniósł 92,5%, przy planowanym na poziomie 95%.

Na realizację zadania 18.7 – *Wsparcie wymiaru sprawiedliwości oraz obrotu gospodarczego* wydatkowano 1 048 442,1 tys. zł, co stanowiło 98,4% planu po zmianach i 13% ogółu wydatków zrealizowanych w 2019 r. w części budżetowej odpowiadającej sądom powszechnym. W porównaniu do 2018 r. wydatki na realizację tego zadania były wyższe o 30 206,2 tys. zł, tj. o 3%. Celem tego zadania była poprawa warunków sprawnego obrotu gospodarczego oraz poprawa stabilności i jakości orzecznictwa. Podobnie jak w latach poprzednich, do pomiaru stopnia realizacji wskazanych celów przyjęto dwa mierniki, tj. *wskaźnik opanowania wpływu spraw gospodarczych (z wyłączeniem spraw rejestrowych Rejestru Zastawów i Krajowego Rejestru Sądowego)*, tj. stosunek liczby spraw załatwionych w danym okresie sprawozdawczym do liczby spraw wpływających, który w 2019 r. wyniósł 94,6%, przy planowanym na poziomie 99% oraz *wskaźnik stabilności spraw apelacyjnych*³⁰, który w 2019 r. wyniósł 64% (plan 63,8%). Zdaniem NIK, MS ma ograniczony wpływ na osiągnięte wartości wskazanych mierników, ponieważ uzależnione jest to od działalności sądów powszechnych i czynników obiektywnych, takich jak na przykład wzrost lub spadek wpływu spraw, czy zmiany legislacyjne modyfikujące kognicje sądów. Niepełne wykonanie mierników świadczy o tym, że do sądów wpłynęło więcej spraw gospodarczych niż zostało załatwionych, co powoduje zwiększenie liczby spraw pozostających do rozpoznania i większe obciążenie sędziów. W ocenie NIK, odczuwalna poprawa stopnia opanowania wpływu spraw gospodarczych, a w konsekwencji sprawności

²⁷ Tj. zadania: 13.2 – Świadczenia społeczne, 18.3 – Sprawowanie wymiaru sprawiedliwości przez sądy powszechne i wojskowe oraz 18.7 – Wsparcie wymiaru sprawiedliwości oraz obrotu gospodarczego.

²⁸ Działania 13.2.6.1 oraz 13.2.6.3 realizowane były w ramach podzadania 13.2.6 – Uposażenia dla sędziów i prokuratorów w stanie spoczynku i uposażenia rodzinne, zadania 13.2 – Świadczenia społeczne, funkcji państwa 13 – Zabezpieczenie społeczne i wspieranie rodziny.

²⁹ Tj. stosunek liczby wszystkich spraw załatwionych w danym okresie sprawozdawczym do liczby wszystkich spraw, które wpłynęły w danym okresie.

³⁰ Tj. liczba uwzględnionych środków zaskarżenia w odniesieniu do liczby rozpoznanych środków.

postępowań, wymaga przede wszystkim obsadzenia wolnych etatów sędziowskich, uproszczenia procedur i ograniczenia kognicji sądów.

Zgodnie z postanowieniami noty budżetowej, podobnie jak w latach poprzednich odstąpiono w 2019 r. od pomiaru realizacji celów dla badanych dwóch działań, tj. działania 13.2.6.1 – *Uposażenia dla sędziów w stanie spoczynku oraz dodatki do tych uposażeń* oraz działania 13.2.6.3 – *Uposażenia rodzinne oraz dodatki do tych uposażeń*. Celem tych działań była sprawna wypłata wspomnianych uposażeń i dodatków. Łączne wydatki na ten cel wyniosły 423 325 tys. zł (97,7% planu po zmianach) i w porównaniu do roku 2018 były wyższe o 45 316,9 tys. zł (o 12%).

W ramach wynikającego z art. 175 ust. 1 pkt 4 ufp obowiązku nadzoru i kontroli efektywności i skuteczności realizacji planów w układzie zadaniowym na podstawie mierników stopnia realizacji celów, dysponent części budżetowej odpowiadającej sądom powszechnym monitorował w 2019 r. realizację planu wydatków w układzie zadaniowym na podstawie kwartalnych informacji przedstawianych przez dyrektorów sądów apelacyjnych, sporządzających informacje zbiorcze za poszczególne apelacje. Informacje te, dla zachowania porównywalności oraz zapewnienia integralności danych w całym roku budżetowym, sporządzane były według szablonu formularza sprawozdawczego Rb-BZ1. Obejmowały one zarówno część wydatkową, jak i efektywnościową budżetu zadaniowego w zakresie wartości mierników określających stopień realizacji celów. Informacje z monitoringu planów w układzie zadaniowym uzyskane z jednostek podległych podlegały analizie w ramach procesu sporządzania kwartalnych informacji łącznych dla części 15. Źródłem danych o monitorowanych wartościach mierników przypisanych do kontrolowanych zadań/podzadań/działań były przede wszystkim System Statystyczny MS – portal SAP, informacje z sądów apelacyjnych oraz ZSRK.

Realizując określony w art. 175 ust. 1 i 2 ufp obowiązek nadzoru i kontroli nad realizacją budżetu części 15 przez podległe jednostki, dysponent części budżetowej odpowiadającej sądom powszechnym dokonywał kwartalnych analiz i ocen przebiegu realizacji dochodów i wydatków budżetowych, a także dotyczących należności sądowych i zaległości budżetowych, zobowiązań (w tym wymagalnych) oraz zatrudnienia. Ich wyniki były wykorzystywane m.in. przy podejmowaniu decyzji o zmianach w planie finansowym. W ramach sprawowanego nadzoru, w 2019 r. przeprowadzono 17 kontroli w jednostkach sądownictwa powszechnego. Kontrole te dotyczyły głównie: wydatkowania środków publicznych, w tym w szczególności udzielania zamówień publicznych oraz prowadzenia gospodarki finansowej przez te jednostki, zawierania umów cywilnoprawnych, a także realizacji polityki kadrowej. Po przeprowadzonych kontrolach formułowane były stosowne wnioski i zalecenia pokontrolne. Skontrolowano ponadto pięć inwestycji realizowanych przez sądy w poszczególnych apelacjach. W toku wizytacji nie stwierdzono nieprawidłowości.

4.3. SPRAWOZDAWCZOŚĆ

Kontrolą objęto prawidłowość sporządzania rocznych/łącznych sprawozdań za 2019 r. przez dysponenta części odpowiadającej sądom powszechnym:

- o stanie środków na rachunkach bankowych państwowych jednostek budżetowych (Rb-23),
- z wykonania planu dochodów budżetowych (Rb-27),
- z wykonania planu wydatków budżetu państwa (Rb-28),
- z wykonania planu wydatków budżetu państwa w zakresie programów realizowanych ze środków pochodzących z budżetu UE oraz niepodlegających zwrotowi środków z pomocy udzielanej przez państwa członkowskie EFTA, z wyłączeniem wydatków na realizację Wspólnej Polityki Rolnej (Rb-28 Programy),
- z wykonania planu wydatków budżetu środków europejskich, z wyłączeniem wydatków na realizację Wspólnej Polityki Rolnej (Rb-28 UE),
- z wykonania wydatków budżetu państwa oraz budżetu środków europejskich w układzie zadaniowym (Rb-BZ1) oraz

sprawozdań w zakresie operacji finansowych za IV kwartał 2019 r. o stanie należności oraz wybranych aktywów finansowych (Rb-N) i o stanie zobowiązań według tytułów dłużnych oraz poręczeń i gwarancji (Rb-Z).

NIK opiniuje pozytywnie zarówno roczne/łączne sprawozdania sporządzone przez dysponenta części budżetowej odpowiadającej sądom powszechnym na podstawie rocznych/łącznych sprawozdań sądów apelacyjnych, jak też z wyjątkiem sprawozdań Rb-27 i Rb-N SR w Białymstoku,

sprawozdania jednostkowe kontrolowanych sądów. Zostały one opracowane terminowo oraz poprawnie pod względem merytorycznym, formalnym i rachunkowym. Ujawnione w kontrolowanych sądach finansowe skutki nieprawidłowości sprawozdawczych wyniosły 259,3 tys. zł i w ocenie NIK pozostawały bez istotnego negatywnego wpływu na dane wykazywane w sprawozdaniach kontrolowanych sądów i w rocznej/łącznej sprawozdawczości dysponenta części 15. W powyższym zakresie, stosowany w kontrolowanych sądach system kontroli zarządczej, poza SR w Białymstoku gdzie stwierdzono przypadki nierzetelnego prowadzenia ksiąg rachunkowych, zapewniał w sposób racjonalny prawidłowość sporządzania sprawozdawczości.

Nieprawidłowości w zakresie sporządzania sprawozdań jednostkowych ujawnione zostały w pięciu niżej wymienionych sądach i dotyczyły one nierzetelnego ewidencjonowania należności i zobowiązań budżetowych, a także ujmowania wydatków w niewłaściwych paragrafach klasyfikacji budżetowej.

W SR dla Łodzi-Widzewa w Łodzi oraz w SR dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi nie odpisano z ewidencji księgowej odpowiednio: należności z tytułu zamiany kary grzywny na pracę społecznie użyteczną opracowanej w 2018 r., a także przedawnionych należności z tytułu grzywien lub zasądzonych kosztów sądowych, w łącznej kwocie 53,6 tys. zł, co miało negatywny wpływ na prawidłowość danych przedstawionych w sprawozdaniach budżetowych wspomnianych sądów za 2019 r.

W SA w Rzeszowie w rocznym sprawozdaniu Rb-28 błędnie zadekretowano wydatki za usługi transmisji danych w łącznej kwocie 94,2 tys. zł do 4300 *Zakup usług pozostałych*, zamiast do § 4360 *Oplaty z tytułu zakupu usług telekomunikacyjnych*.

W SR w Białymstoku, ze względu na ujęcie 76,7 tys. zł należności w księgach rachunkowych w niewłaściwym okresie sprawozdawczym, zaniżony został stan należności w rocznych sprawozdaniach Rb-27 i Rb-N. W sprawozdaniu Rb-N niewłaściwie wykazano również należności w ujęciu podmiotowym (10,2 tys. zł). Roczne sprawozdanie Rb-28 nie odzwierciedlało stanu faktycznego, gdyż wydatek w kwocie 14,4 tys. zł został wykazany w § 4300 *Zakup usług pozostałych*, zamiast w § 4270 *Zakup usług remontowych*, a zobowiązań w kwocie 9 tys. zł nieprawidłowo nie wykazano jako wymagalne. Zobowiązań tych nie ujęto również w sprawozdaniu Rb-Z.

W SR w Bielsku Podlaskim nieprawidłowości dotyczyły niewykazania w sprawozdaniach Rb-27 i Rb-N zaległości na koniec 2019 r. w wysokości 1,2 tys. zł.

4.4. KSIĘGI RACHUNKOWE

Zgodnie z założeniami przyjętymi do kontroli wykonania budżetu państwa w 2019 r., w części odpowiadającej sądom powszechnym badaniem ksiąg rachunkowych objęto wyłącznie SR w Białymstoku. Czynności kontrolne w MS ograniczyły się natomiast do ustalenia przyczyn i skutków braku wyodrębnienia w księgach rachunkowych MS ewidencji księgowej dla operacji gospodarczych dokonywanych w ramach części 15. Zgodnie z założeniami kontroli budżetowej, do ustalenia stanu organizacji ksiąg rachunkowych w MS oraz sformułowania ocen w tym zakresie wykorzystano również wyniki kontroli przeprowadzonej w MS w 2019 r. przez Departament Budżetu i Finansów NIK³¹ oraz odpowiedź Sekretarza Stanu w MS³² na wystąpienie pokontrolne NIK³³, informujące o sposobie wykorzystania uwag i wniosków pokontrolnych.

Księgi rachunkowe roku 2019 prowadzone były w MS przez dwie komórki organizacyjne, tj. DB dla operacji gospodarczych dysponenta części oraz Biuro Finansów dla operacji gospodarczych dysponenta III stopnia i dla Funduszu Sprawiedliwości. Ustalono, że księgi rachunkowe MS nie obejmowały zdarzeń gospodarczych występujących w ramach części budżetowej odpowiadającej sądom powszechnym.

Nie opracowano dokumentacji opisującej przyjętą politykę rachunkowości w zakresie organizacji całości ksiąg rachunkowych prowadzonych w MS, jako jednostce budżetowej. W MS obowiązywały w 2019 r. jednocześnie dwie polityki rachunkowości, tj. dysponenta głównego oraz dysponenta III stopnia, które nie zawierały opisu i nie wyodrębniały zasad rachunkowości dla zdarzeń gospodarczych dotyczących części odpowiadającej sądom powszechnym, pomimo że zdarzenia takie

³¹ W ramach kontroli nr P/19/009 *Prawidłowość sprawozdań finansowych sporządzanych przez państwowe jednostki budżetowe*.

³² Pismo nr BM-VI.0910.10.2019 z dnia 10 stycznia 2020 r. Minister Sprawiedliwości nie skorzystał z przysługującego mu prawa do złożenia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego NIK.

³³ Wystąpienie pokontrolne nr KBF.410.004.05.2019 z dnia 19 grudnia 2019 r.

występowały w 2019 r. zarówno u dysponenta głównego, jak i dysponenta III stopnia. W konsekwencji, część operacji dotyczących części 15 była ujmowana w księgach rachunkowych, jako operacje części 37.

Zgodnie z art. 4 ust. 3 ufp system rachunkowości obejmuje całą jednostkę w rozumieniu art. 3 ust. 1 pkt 1 tej ustawy, niezależnie od jej formy prawnej czy rodzaju operacji gospodarczych, których ta jednostka dokonuje. Niezależnie od faktu, że jednostka wyodrębnia ewidencje księgowe do ujmowania różnych grup operacji gospodarczych, powinna ona posiadać spójny system rachunkowości, w tym spójny system księgowości i sprawozdawczości. Zdaniem NIK, MS powinno opracować dokument uwzględniający wskazania dla jakich operacji gospodarczych prowadzi się wyodrębnione ewidencje i w jakich dokumentach powinny być zawarte szczegółowe zasady (polityki) rachunkowości dla tych wyodrębnionych ewidencji, przy zachowaniu spójności stosowanych rozwiązań. Ponadto system rachunkowości powinien umożliwić prawidłowe wyodrębnienie istotnych zdarzeń gospodarczych, na przykład ze względu na wymogi sprawozdawczości sporządzanej według części budżetowych.

W księgach rachunkowych MS roku 2019 nie ujęto operacji gospodarczych dotyczących części 15/01 – MS, obejmujących zarówno plan finansowy dysponenta głównego, jak i wydatki dysponenta III stopnia oraz nieprawidłowo ujmowano przyjęcie aktywów trwałych sfinansowanych z części 15 przez sądy apelacyjne, w wyniku czego w ewidencji księgowej prowadzonej w MS dla części 37 ujmowano operacje gospodarcze dotyczące części 15, co było niezgodne z zasadą przejrzystości finansów publicznych wyrażoną w art. 114 ust. 6 ufp oraz zasadą ujmowania operacji gospodarczych zgodnie z ich treścią ekonomiczną, wyrażoną w art. 4 ust. 2 ustawy o rachunkowości.

Brak wyodrębnienia ewidencji księgowej dla operacji gospodarczych dokonywanych w ramach części 15 i w konsekwencji nieujęcie lub nieprawidłowe ujęcie tych operacji sfinansowanych w ramach części 15 stanowiło naruszenie zasady wiernego i rzetelnego obrazu (art. 4 ust. 1 ustawy o rachunkowości), zasady ujmowania operacji gospodarczych zgodnie z ich treścią ekonomiczną (art. 4 ust. 2), nakazu wyodrębnienia wszystkich istotnych zdarzeń (art. 8 ust. 1) oraz zasady kompletności (art. 20 ust. 1).

Na podstawie umów centralnych zawartych w latach 2014–2019 przez MS na dostawy sprzętu informatycznego oraz usług i oprogramowania związanych z utrzymaniem infrastruktury informatycznej, które wykorzystywane były w MS głównie w celu utrzymywania rejestrów sądowych, zaciągnięto zobowiązania w ciężar planów finansowych jednocześnie części budżetowych 15 i 37. Zgodnie z 47 zawartymi umowami, faktury za zrealizowane dostawy i usługi wystawiono w 2019 r. na 11 sądów apelacyjnych lub na poszczególne sądy apelacyjne, w tym na podstawie niektórych umów płatnikiem było również MS.

Środki zaplanowane na ww. wydatki realizowane w 2019 r. przez poszczególne sądy apelacyjne (cz. 15/02–15/12 odpowiadające poszczególnym apelacjom) zostały zabezpieczone w planie finansowym dysponenta głównego części 15/01 – MS, następnie przeniesione przez dysponenta części 15 w kwocie 103 428,3 tys. zł do planów finansowych cz. 15/02–15/12 odpowiadających poszczególnym apelacjom, które dokonywały wydatków stosownie do postanowień wspomnianych umów centralnych, a w dalszej kolejności przekazywały zakupioną w ten sposób 1/11 (lub 1/12) wartości środka trwałego lub usługi do MS, które ujmowało otrzymane składniki aktywów lub usługi, włącznie z częścią sfinansowaną przez MS, jako operacje gospodarcze części 37. Rola sądów apelacyjnych przy realizacji tych wydatków ograniczała się do opłacenia przekazanych przez MS faktur, których przedmiot nie był weryfikowany w tych jednostkach i nie znajdował się fizycznie w ich dyspozycji, ani też nie był ujęty w ewidencji. Naruszało to zasady określone w ustawie o rachunkowości dotyczące ewidencji środków, a także sprawdzania dowodów księgowych, szczególnie w zakresie rzetelności rzeczywistego przebiegu operacji gospodarczej (art. 21 ust. 1 w zw. z art. 22 ust. 1). Sądy apelacyjne przyjmowały na stan ewidencji środków trwałych aktywa, których nie kontrolowały, a jednocześnie wykazywały w środkach trwałych w budowie aktywa, które takich cech już nie miały, ponieważ urządzenia i licencje były już użytkowane.

W 2019 r. wydatki dysponenta III stopnia MS związane z funkcjonowaniem Urzędu wynikające z realizacji umów centralnych wyniosły 2064,6 tys. zł. Płatności dokonano na podstawie faktur wystawianych na MS, które zaewidencjonowano w księgach rachunkowych MS dysponenta III stopnia w części 37 pomimo, że wydatki te dotyczyły faktycznie części 15.

Praktykę taką stosowano, pomimo że funkcjonuje część budżetowa 15/01 – MS i zdaniem NIK nie ma przeszkód, by otworzyć rachunek bankowy wydatków tej części, a następnie dokonywać wydatków

na zadania centralne oraz związane z funkcjonowaniem MS, jako jednostki nadzorującej system sądownictwa.

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli, wskazany sposób realizacji zakupów centralnych systemów informatycznych, polegający na współfinansowaniu zakupów z różnych części budżetu państwa i przekazywaniu składników aktywów, zamiast dokonania przeniesień wydatków w trybie art. 171 ust. 9 ufp, naruszał zasady jawności i przejrzystości finansów publicznych, a także powodował problemy i opóźnienia w przyjmowaniu składników majątkowych do ewidencji.

MS nie zapewniło dyrektorom sądów powszechnych informacji niezbędnych do prawidłowego sporządzenia dokumentacji zasad (polityki) rachunkowości, pomimo że od 1 stycznia 2016 r. księgi rachunkowe we wszystkich sądach były prowadzone w jednolitym systemie ZSRK. Wprawdzie został opracowany dokument określający wzorcowe zasady (politykę) rachunkowości dla sądów powszechnych i przekazany dyrektorom sądów apelacyjnych w grudniu 2014 r., to jednak nie zawarto w nim opisu systemu informatycznego ZSRK, ani nie wskazano metod zabezpieczenia dostępu do danych i systemu ich przetwarzania oraz systemu służącego ochronie danych i ich zbiorów, tj. informacji wymaganych na podstawie art. 10 ust. 1 pkt 3 i 4 ufp.

Badanie wiarygodności ksiąg rachunkowych w SR w Białymstoku przeprowadzono na próbie 308 dowodów księgowych, w tym 41 zapisów księgowych o łącznej wartości 890,2 tys. zł, wylosowanych metodą monetarną, która została uzupełniona 267 zapisami o łącznej wartości 333,7 tys. zł, wyselekcjonowanymi na podstawie przeprowadzonego przeglądu analitycznego ksiąg rachunkowych. Stwierdzono, że dowody księgowe sporządzono prawidłowo pod względem formalno-rachunkowym i merytorycznym, a operacje gospodarcze udokumentowane 170 dowodami (76,7%) właściwie ujęto w księgach rachunkowych. W pozostałych przypadkach stwierdzono nieprawidłowości, z których część miała negatywny wpływ na prawidłowość rocznej sprawozdawczości rocznej Sądu.

W ocenie NIK, księgi rachunkowe Sądu nie były prowadzone w pełni rzetelnie, a ustanowiony system kontroli zarządczej nie zapobiegł stwierdzonym nieprawidłowościom, które polegały na tym, że:

- należności wynikające z prawomocnych orzeczeń Sądu ujmowano w księgach rachunkowych pod datą bieżącą wpisu przyjmując za datę operacji gospodarczej datę zapisu, zamiast faktycznej daty uprawomocnienia, co stanowiło naruszenie art. 23 ust. 2 ustawy o rachunkowości;
- przypisy i odpisy należności budżetowych z tytułu grzywien oraz kosztów i opłat sądowych były ewidencjonowane w księdze głównej „per saldo”, podczas gdy w księdze pomocniczej obrotami. Tym samym nie było możliwe porównanie obrotów w obu księgach, co stanowiło naruszenie art. 23 ust. 4 ustawy o rachunkowości;
- w księgach rachunkowych Sądu w 2019 r. nie ujęto 109 przypisów dotyczących należności sądowych na łącznie 76,7 tys. zł oraz 15 odpisów należności sądowych w łącznej kwocie 16,9 tys. zł wynikających z prawomocnych orzeczeń skierowanych do realizacji. Tymczasem, zgodnie z art. 6 ust. 1 ustawy o rachunkowości w księgach rachunkowych jednostki należy ująć wszystkie osiągnięte, przypadające na jej rzecz przychody i obciążające ją koszty związane z tymi przychodami dotyczące danego roku obrotowego, niezależnie od terminu ich zapłaty. Wspomniana praktyka była sprzeczna również z art. 20 ust. 1 ustawy o rachunkowości, zgodnie z którym do ksiąg rachunkowych danego okresu sprawozdawczego należy wprowadzić w postaci zapisu każde zdarzenie, które nastąpiło w tym okresie. Tym samym księga pomocnicza, w której ewidencjonowano należności sądowe nie była prowadzona rzetelnie i bezbłędnie, wbrew wymogom określonym w art. 24 ust. 1 w zw. z ust. 2 i 3 ustawy o rachunkowości. W konsekwencji, w rocznych sprawozdaniach Rb-27 i Rb-N zaniżono stan należności sądowych.

Należy wskazać, że jeszcze w toku kontroli NIK prawidłowo zaewidencjonowano przypisy i odpisy należności oraz przeksięgowano należności do właściwego okresu sprawozdawczego.

5. USTALENIA INNYCH KONTROLI

W 2019 r. NIK przeprowadziła w Ministerstwie Sprawiedliwości kontrolę nr P/19/009 *Prawidłowość sprawozdań finansowych sporządzanych przez państwowe jednostki budżetowe*. Kontrolą objęto okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2018 r., a jej zakres przedmiotowy obejmował:

- prawidłowość prowadzenia ksiąg rachunkowych,
- prawidłowość sporządzonych sprawozdań finansowych,
- nadzór Ministra Sprawiedliwości nad realizacją przez dyrektora SA we Wrocławiu zadań związanych z pełnieniem funkcji Centrum Kompetencji dla ZSRK.

Najwyższa Izba Kontroli negatywnie oceniła sprawozdanie finansowe MS za rok 2018. Ustalono również, że podejmowane czynności w ramach nadzoru nad Dyrektorem SA we Wrocławiu w zakresie realizacji zadań Centrum Kompetencji dla ZSRK nie zapobiegły nieprawidłowościom związanym z brakiem dostosowania tego systemu do wszystkich wymagań ustawy o rachunkowości.

Kontrola wykazała, że Minister nie zapewnił warunków organizacyjnych i kadrowych umożliwiających prawidłowe i terminowe zatwierdzanie rozliczeń dotacji udzielonych ze środków Funduszu Sprawiedliwości, w wyniku czego w księgach wykazano niewiarygodne salda należności i rozliczeń międzyokresowych oraz nieprawidłowy (zawyżony) stan Funduszu Sprawiedliwości. Łączna kwota dotacji (oraz wypłat z Programu Modernizacji Służby Więziennej) udzielonych na rok 2018 i nierozliczonych terminowo wyniosła 160 174 254,68 zł. Minister nie zapewnił również warunków organizacyjnych i kadrowych umożliwiających terminowe i prawidłowe ujmowanie operacji gospodarczych związanych z publikowaniem ogłoszeń w Monitorze Sądowym i Gospodarczym, w wyniku czego w księgach rachunkowych MS nie rozliczono przedpłat na ogłoszenia i faktur za ogłoszenia w łącznej szacunkowej kwocie 2 952 797,29 zł, nie rozliczono również przedpłat na ogłoszenia dokonanych przed 2009 rokiem w łącznej kwocie 801 903,13 zł. Organizacja systemu obiegu dokumentów nie zapewniała kompletności dokumentów przekazywanych do jednostki organizacyjnej MS odpowiedzialnej za prowadzenie ksiąg rachunkowych, w wyniku czego nie ujęto należności w wysokości co najmniej 794 703,00 zł. Przyjęte zasady rachunkowości nie zapewniły wyodrębnienia wszystkich istotnych informacji, gdyż nie przewidziano w nich wyodrębnienia operacji gospodarczych dla części budżetowej 15 *Sądy powszechne*. W efekcie część operacji dotyczących części 15 była ujmowana w księgach rachunkowych jako operacje części 37 *Sprawiedliwość*, a część nie została ujęta w księgach, w szczególności plan finansowy części 15/00-MS i jego zmiany. Sprawozdanie finansowe MS za rok 2018 zostało sporządzone terminowo, zgodnie ze wzorem zawartym w rozporządzeniu Ministra Rozwoju i Finansów z 13 września 2017 r. w sprawie rachunkowości oraz planów kont dla budżetu państwa, budżetów jednostek samorządu terytorialnego, jednostek budżetowych, samorządowych zakładów budżetowych, państwowych funduszy celowych oraz państwowych jednostek budżetowych mających siedzibę poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej³⁴ (dalej: Rozporządzenie w sprawie rachunkowości), a kwoty zaprezentowane w sprawozdaniu zostały prawidłowo przeniesione z ksiąg rachunkowych. Pomimo podejmowanych przez Ministra Sprawiedliwości działań nadzorczych, w tym monitorowania realizacji przez Dyrektora SA we Wrocławiu zadań związanych z pełnieniem funkcji Centrum Kompetencji dla ZSRK, przez co najmniej dwa lata system ten nie spełniał niektórych wymogów ustawy o rachunkowości. Nieprawidłowości w działaniu systemu nie zostały zidentyfikowane podczas odbiorów systemu, chociaż przynajmniej w dwóch przypadkach dotyczyły one podstawowych jego funkcji, a po ich identyfikacji nie zapewniono niezwłocznego dostosowania systemu do wymagań ustawowych. Na niepełną skuteczność podejmowanych działań wpływał między innymi podział zadań nadzorczych pomiędzy cztery różne departamenty Ministerstwa, co w ocenie NIK spowalniało przepływ informacji i utrudniało koordynację działań nadzorczych.

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami w wystąpieniu pokontrolnym NIK skierowała do Ministra Sprawiedliwości następujące wnioski pokontrolne³⁵:

- opracowanie dokumentu opisującego, jakie polityki rachunkowości są stosowane w MS jako jednostce budżetowej;
- zapewnienie wyodrębnienia w księgach rachunkowych MS operacji dotyczących części 15 *Sądy powszechne*, zarówno w księgach dysponenta głównego, jak i dysponenta III stopnia;
- zapewnienie ujęcia operacji gospodarczych zgodnie z zasadami wynikającymi z przepisów Rozporządzenia w sprawie rachunkowości;

³⁴ Dz. U. z 2020 r. poz. 342.

³⁵ Nr KBF.410.004.05.2019 z dnia 19 grudnia 2019 r.

- zapewnienie kompletności przekazywania dokumentów do jednostki organizacyjnej MS odpowiedzialnej za prowadzenie ksiąg rachunkowych;
- terminowe i kompletne zwracanie zabezpieczeń wykonania umowy;
- zapewnienie warunków formalnych, organizacyjnych i kadrowych umożliwiających terminowe zatwierdzanie rozliczeń dotacji udzielonych ze środków Funduszu Sprawiedliwości;
- rozliczenie przedpłat na ogłoszenia w Monitorze Sądowym i Gospodarczym oraz faktur za publikację ogłoszeń w Monitorze;
- dokonywanie wydatków związanych z rejestrami sądowymi oraz z nadzorem nad sądami ze środków części 15/01 – MS;
- zapewnienie bieżącego dostosowywania ZSRK do wymagań ustawy o rachunkowości i innych aktów prawnych powszechnie obowiązujących;
- zapewnienie skutecznej koordynacji zadań realizowanych przez poszczególne zespoły i grupy działające w ramach systemu ZSRK;
- skuteczne egzekwowanie od podmiotów zewnętrznych zaangażowanych w obsługę systemu ZSRK rozwiązywania problemów celem poprawy funkcjonalności tego systemu.

Minister Sprawiedliwości nie zgłosił zastrzeżeń i w odpowiedzi na wystąpienie pokontrolne poinformował NIK o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych lub o działaniach podjętych na rzecz ich realizacji³⁶.

³⁶ Nr BM-VI.0910.10.2019 z dnia 10 stycznia 2020 r.

6. INFORMACJE DODATKOWE

Wystąpienia pokontrolne skierowano do Ministra Sprawiedliwości oraz dyrektorów 12 objętych kontrolą sądów powszechnych.

Wobec niestwierdzenia nieprawidłowości NIK nie formułowała uwag i wniosków pokontrolnych do Dyrektora SA w Łodzi. W pozostałych przypadkach, z uwagi na ujawnianie nieprawidłowości, w wystąpieniach pokontrolnych NIK sformułowała wnioski pokontrolne do Ministra Sprawiedliwości i dyrektorów pozostałych kontrolowanych sądów. W wystąpieniu pokontrolnym skierowanym do Ministra Sprawiedliwości NIK wnioskuje o:

- opracowanie i wdrożenie do realizacji dokumentu opisującego stosowanie ujednoczonej polityki rachunkowości dla ksiąg rachunkowych prowadzonych w MS jako jednostce budżetowej, z uwzględnieniem zdarzeń gospodarczych występujących zarówno u dysponenta głównego, jak też dysponenta III stopnia;
- wyodrębnienie w ewidencji księgowej MS operacji gospodarczych dotyczących części odpowiadającej sądom powszechnym w księgach rachunkowych dysponenta głównego oraz dysponenta III stopnia, w tym dokonywanie wydatków związanych z rejestrami sądowymi oraz nadzorem nad sądami ze środków części budżetowej 15/01 – MS;
- opracowanie i wdrożenie procedur określających zasady rozliczania płatności dokonanych przez jednostki sądownictwa powszechnego oraz przyjmowania środków trwałych i wartości niematerialnych i prawnych do ewidencji składników majątkowych MS, które nie zostały rozliczone pod względem ewidencyjnym w przypadkach, gdy płatnikami umów są MS i sądy powszechne, a stroną zamawiającą jest MS;
- uaktualnienie wzorcowych zasad (polityk) rachunkowości dla jednostek sądownictwa powszechnego.

Stosownie do stwierdzonych nieprawidłowości, w wystąpieniach pokontrolnych skierowanych do dyrektorów kontrolowanych sądów NIK wnioskuje głównie o:

- bieżące księgowanie na koncie 226 *dlugoterminowe należności budżetowe* należności przypadających do spłaty po 12 miesiącach od dnia bilansowego;
- bieżące i bezzwłoczne podejmowanie działań zmierzających do wyegzekwowania zaległości budżetowych;
- stosowanie skutecznych mechanizmów kontroli zarządczej w zakresie efektywnego nadzoru nad prawidłowością ewidencji należności sądowych, prawidłowym przebiegiem postępowań windykacyjnych oraz terminowością egzekucji należności Skarbu Państwa;
- dokonywanie odpisów należności z tytułu zmiany kary grzywny na pracę społecznie użyteczną lub z tytułu zarządzenia wykonania zastępczej kary pozbawienia wolności w dacie zakończenia pracy/kary zastępczej;
- bezzwłoczne odpisywanie w księgach rachunkowych należności przedawnionych oraz przypisywanie należności sądowych w Księdze Należności, w tym zakładanie kart dłużnika;
- sporządzanie korekt rocznych sprawozdania Rb-27 oraz sprawozdań Rb-N;
- bezzwłoczne kierowanie do wykonania prawomocnych orzeczeń sądowych, nie później niż w ciągu 14 dni od daty jego uprawomocnienia lub daty zwrotu akt sądowi pierwszej instancji;
- prawidłowe ujmowanie wydatków publicznych we właściwych paragrafach klasyfikacji budżetowej;
- zapewnienie niezwłocznego przekazywania dokumentów z komórek merytorycznych celem terminowej wypłaty wynagrodzeń biegłym sądowym;
- sporządzanie korekt rocznych sprawozdań Rb-28 oraz sprawozdań Rb-Z;
- prawidłowe wyznaczanie terminu na składanie ofert w przeprowadzanych postępowaniach przetargowych.

Do wystąpienia pokontrolnego skierowanego do Ministra Sprawiedliwości złożone zostały zastrzeżenia. Uchwałą Nr 44/2020 Kolegium NIK z dnia 3 czerwca 2020 r., zgłoszone przez Sekretarza Stanu w MS Pana Michała Wójcika zastrzeżenie dotyczące nieprawidłowości polegającej na współfinansowaniu zakupów dostaw sprzętu informatycznego oraz usług i oprogramowania związanych z utrzymaniem infrastruktury informatycznej, wykorzystywanych w Ministerstwie Sprawiedliwości głównie w celu utrzymywania rejestrów sądowych, z dwóch części budżetowych: części 15 oraz części 37 zostały uwzględnione w części i w związku z powyższym kwotę 5608,6 tys. zł zastąpiono kwotą 2064,6 tys. zł. Zastrzeżenia, dotyczące nieprawidłowego ewidencjonowania należności długoterminowych oraz stwierdzonego faktu współfinansowania zakupów

informatycznych dotyczących sądów powszechnych z dwóch części budżetowych (z części 15 oraz części 37), zostały oddalone.

Dyrektorzy kontrolowanych sądów nie złożyli zastrzeżeń, a w odpowiedzi na wystąpienia pokontrolne poinformowali NIK o sposobie realizacji sformułowanych wniosków lub o działaniach podjętych na rzecz ich wykonania.

7. ZAŁĄCZNIKI

7.1. DOCHODY I WYDATKI JEDNOSTEK FUNKCJONUJĄCYCH W RAMACH CZĘŚCI ODPOWIADAJĄCEJ SĄDOM POWSZECHNYM

Lp.	Nazwa jednostki podległej	Wykonanie 2019				Udział w wydatkach części ogółem
		Przeciętne zatrudnienie wg Rb-70	Dochody	Wydatki budżetu państwa i budżetu środków europejskich	w tym, wydatki na wynagrodzenia wg Rb-70	
						tys. zł
1.	Część 15/01 Ministerstwo Sprawiedliwości	0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.	Część 15/02 Sąd Apelacyjny w Warszawie	5 979	441 469,7	940 023,0	548 463,3	11,7
3.	Część 15/03 Sąd Apelacyjny w Katowicach	6 530	261 891,5	973 317,8	576 409,6	12,1
4.	Część 15/04 Sąd Apelacyjny w Gdańsku	6 664	271 289,0	1 105 459,8	585 979,5	13,7
5.	Część 15/05 Sąd Apelacyjny w Poznaniu	4 391	215 070,8	661 915,6	389 806,3	8,2
6.	Część 15/06 Sąd Apelacyjny w Krakowie	5 103	279 741,3	804 124,0	456 069,9	10,0
7.	Część 15/07 Sąd Apelacyjny we Wrocławiu	5 571	234 270,7	859 544,9	501 267,7	10,7
8.	Część 15/08 Sąd Apelacyjny w Łodzi	4 884	207 852,0	728 790,6	431 336,6	9,1
9.	Część 15/09 Sąd Apelacyjny w Rzeszowie	2 312	89 087,1	352 546,7	205 685,2	4,4
10.	Część 15/10 Sąd Apelacyjny w Białymstoku	3 203	152 246,7	484 563,2	288 269,0	6,0
11.	Część 15/11 Sąd Apelacyjny w Lublinie	4 177	340 576,9	624 070,3	369 368,5	7,7
12.	Część 15/12 Sąd Apelacyjny w Szczecinie	3 314	135 364,4	512 868,4	295 619,1	6,4
13.	Razem część 15 Sądy Powszechnie	52 128	2 628 860,1	8 047 224,3	4 648 274,7	100,0

Opracowanie własne na podstawie danych dysponentów części 15/01-15/12 za 2019 r. wynikających z: rocznych/łącznych sprawozdań Rb-27 z wykonania planu dochodów budżetowych, rocznych/łącznych sprawozdań Rb-28 z wykonania planu wydatków budżetowych, rocznych/łącznych sprawozdań Rb-28 UE z wykonania planu wydatków budżetu środków europejskich oraz sprawozdań Rb-70.

7.2. WYKAZ OCEN KONTROLOWANYCH JEDNOSTEK

Lp.	Nazwa jednostki kontrolowanej	Imię i nazwisko kierownika jednostki kontrolowanej	Ocena kontrolowanej działalności ¹⁾	Jednostka organizacyjna NIK przeprowadzająca kontrolę
Część 15/01 – Ministerstwo Sprawiedliwości				
1.	Ministerstwo Sprawiedliwości	Zbigniew Ziobro	O	Departament Porządku i Bezpieczeństwa Wewnętrznego
Część 15/08 – apelacja łódzka				
2.	Sąd Apelacyjny w Łodzi	Leszek Kędzior	P	Delegatura w Łodzi
3.	Sąd Okręgowy w Łodzi	Paweł Mironowicz	P	Delegatura w Łodzi
4.	Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi	Bogdan Siarka	O	Delegatura w Łodzi
5.	Sąd Rejonowy dla Łodzi-Widzewa w Łodzi	Ireneusz Zawada	O	Delegatura w Łodzi
Część 15/09 – apelacja rzeszowska				
6.	Sąd Apelacyjny w Rzeszowie	Elżbieta Pępiak	P	Delegatura w Rzeszowie
7.	Sąd Okręgowy w Rzeszowie	Marta Kuczma	P	Delegatura w Rzeszowie
8.	Sąd Rejonowy w Rzeszowie	Teresa Trzeciak	P	Delegatura w Rzeszowie
9.	Sąd Rejonowy w Dębicy	Małgorzata Niedzielska	P	Delegatura w Rzeszowie
Część 15/10 – apelacja białostocka				
10.	Sąd Apelacyjny w Białymstoku	Zofia Kukła	P	Delegatura w Białymstoku
11.	Sąd Okręgowy w Białymstoku	Grażyna Lewicka	P	Delegatura w Białymstoku
12.	Sąd Rejonowy w Białymstoku	Elżbieta Roszkowska	O	Delegatura w Białymstoku
13.	Sąd Rejonowy w Bielsku Podlaskim	Anna Popławska	P	Delegatura w Białymstoku

1) Użyty skrót oznacza: P – ocena pozytywna, O – w formie opisowej, N – negatywna

7.3. KALKULACJA OCENY OGÓLNEJ W CZĘŚCI ODPOWIADAJĄCEJ SĄDOM POWSZECHNYM

Oceny wykonania budżetu w części odpowiadającej sądom powszechnym dokonano stosując kryteria³⁷ oparte na wskaźnikach wartościowych opracowanych przez NIK i opublikowanych w Analizie wykonania budżetu państwa i założeń polityki pieniężnej w 2019 roku³⁸.

Dochody (D) ³⁹ :	2 628 860,1 tys. zł
Wydatki (W) ⁴⁰ :	8 047 224,3 tys. zł
Łączna kwota G (kwota wydatków):	8 047 224,3 tys. zł
Waga wydatków w łącznej kwocie:	$Ww = W : G = 1$

Nieprawidłowości w wydatkach (Ow) wyniosły 2 076,9 tys. zł, tj. 0,03% wydatków ogółem w części 15, z tego, 2 064,6 tys. zł to wydatki MS na zakupy sprzętu informatycznego oraz usług i oprogramowania związanych z utrzymaniem infrastruktury informatycznej nieprawidłowo ujęte w księgach rachunkowych MS jako operacje gospodarcze części 37 – Sprawiedliwość, a 12,3 tys. zł dotyczyło ustalonej w kontrolowanych sądach z apelacji białostockiej nieterminowej wypłaty wynagrodzeń biegłym sądowym.

Ocena cząstkowa wydatków (Ow):	5 (pozytywna)
Łączna ocena wydatków (ŁO) ⁴¹ :	$5 \times 1 = 5$ (pozytywna)
Opinia o sprawozdaniach:	pozytywna

Ze względu na:

- nieopracowanie w MS polityki rachunkowości w zakresie organizacji całości ksiąg rachunkowych prowadzonych w MS, jako jednostce budżetowej, a także niewyodrębnienie zasad rachunkowości dla zdarzeń gospodarczych dotyczących części odpowiadającej sądom powszechnym, pomimo że zdarzenia takie występowały w 2019 r. zarówno u dysponenta głównego, jak i dysponenta III stopnia, co w konsekwencji skutkowało w 2019 r. ujęciem operacji dotyczących części 15 w księgach rachunkowych MS części 37 (2 064,6 tys. zł);
- niezapewnienie dyrektorom sądów powszechnych informacji niezbędnych do prawidłowego sporządzenia dokumentacji zasad (polityki) rachunkowości, pomimo że od 1 stycznia 2016 r. księgi rachunkowe we wszystkich sądach były prowadzone w jednolitym systemie ZSRK;
- po raz kolejny niedostosowanie w 2019 r. jednolitego systemu ZSRK do wymogów prawidłowej i zgodnej z obowiązującymi przepisami ewidencji należności długoterminowych

ogólną ocenę wykonania budżetu państwa w części odpowiadającej sądom powszechnym sformułowano w formie opisowej.

Ocena ogólna: **w formie opisowej**

³⁷ <http://www.nik.gov.pl/kontrolle/standardy-kontroli-nik/>

³⁸ Porównaj: <http://www.nik.gov.pl/kontrolle/analiza-budzetu-panstwa/>.

³⁹ W częściach budżetu państwa, w których zgodnie z założeniami do kontroli wykonania budżetu państwa nie są badane dochody nie dokonuje się oceny cząstkowej dla dochodów i przy ustalaniu wartości G nie uwzględnia się kwoty dochodów.

⁴⁰ Łącznie z wydatkami budżetu środków europejskich.

⁴¹ $\text{ŁO} = \text{Ow} \times \text{Ww}$

7.4.DOCHODY BUDŻETOWE W CZĘŚCI ODPOWIADAJĄCEJ SĄDOM Powszechnym

Lp.	Wyszczególnienie	2018	2019		5:3	5:4
		Wykonanie	Ustawa ¹⁾	Wykonanie		
		tys. zł				
1	2	3	4	5	6	7
Ogółem część 15 – Sądy powszechne, w tym:		2 410 569,2	2 327 238,0	2 628 860,1	109,1	113,0
1.	Dział 755 Wymiar sprawiedliwości	2 410 569,2	2 327 238,0	2 628 860,1	109,1	113,0
1.1.	Rozdział 75502 Jednostki sądownictwa powszechnego	2 410 569,2	2 327 238,0	2 628 860,1	109,1	113,0
1.1.1.	§ 0570 Grzywny, mandaty i inne kary pieniężne od osób fizycznych	428 952,1	404 086,0	432 848,0	100,9	107,1
1.1.2.	§ 0580 Grzywny i inne kary pieniężne od osób prawnych i innych jednostek organizacyjnych	2 246,1	1 060,0	3 413,4	152,0	322,0
1.1.3.	§ 0630 Wpływy z tytułu opłat i kosztów sądowych oraz innych opłat uiszczanych przez Skarb Państwa z tytułu postępowania sądowego i prokuratorskiego	1 842 921,2	1 847 932,0	2 069 262,1	112,3	112,0
1.1.4.	§ 0640 Wpływy z tytułu kosztów egzekucyjnych, opłaty komorniczej i kosztów upomnień	34,4	21,0	37,3	108,4	177,6
1.1.5.	§ 0690 Wpływy z różnych opłat	0,8	0,0	0,0	0,0	-
1.1.6.	§ 0700 Wpływy ze spłat oprocentowanych pożyczek udzielonych sędziom i prokuratorom na zaspokojenie ich potrzeb mieszkaniowych	20 718,1	19 954,0	20 150,2	97,3	101,0
1.1.7.	§ 0750 Dochody z najmu i dzierżawy składników majątkowych Skarbu Państwa, jednostek samorządu terytorialnego lub innych jednostek zaliczanych do sektora finansów publicznych oraz innych umów o podobnym charakterze	3 300,0	2 679,0	3 134,4	95,0	117,0
1.1.8.	§ 0830 Wpływy z usług	26 210,0	31 669,0	24 479,8	93,4	77,3
1.1.9.	§ 0870 Wpływy ze sprzedaży składników majątkowych	316,2	63,0	261,2	82,6	414,6
1.1.10.	§ 0920 Pozostałe odsetki	7 913,9	5 262,0	6 264,8	79,2	119,1
1.1.11.	§ 0940 Wpływy z rozliczeń/zwrotów z lat ubiegłych	15 235,9	9 804,0	16 431,4	107,8	167,6
1.1.12.	§ 0950 Wpływy z tytułu kar i odszkodowań wynikających z umów	26 067,4	3 906,0	29 555,5	113,4	756,7
1.1.13.	§ 0970 Wpływy z różnych dochodów	3 081,7	802,0	4 337,3	140,8	540,8
1.1.14.	§ 0990 Wpłaty z tytułu konfiskaty mienia i przypadku przedmiotów na rzecz Skarbu Państwa	0,0	0,0	27,6	-	-
1.1.15.	§ 2980 Wpływy do wyjaśnienia	33 571,4	0,0	18 657,1	55,6	-

Opracowanie własne na podstawie danych z rocznego/łącznego sprawozdania Rb-27 dysponenta części 15 z wykonania planu dochodów budżetowych za 2019 r., zweryfikowanych przez NIK.

1) Ustawa budżetowa na rok 2019 r. z dnia 16 stycznia 2019 r. (Dz. U. poz. 198).

7.5. WYDATKI BUDŻETU PAŃSTWA W CZĘŚCI OPOWIADAJĄCEJ SĄDOM POWSZECHNYM

Lp.	Wyszczególnienie	2018 r.		2019 r.		6:3	6:4	6:5
		Wykonanie	Ustawa ¹⁾	Budżet po zmianach	Wykonanie			
		tys. zł						
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Ogółem część 15 - Sądy powszechne, w tym:		7 329 219,9	8 128 345,0	8 105 565,6	8 047 070,8	109,8	99,0	99,3
1.	Dział 753 Obowiązkowe ubezpieczenia społeczne	378 008,1	456 797,0	433 377,0	423 325,0	112,0	92,7	97,7
1.1.	Rozdział 75312 - Uposażenia sędziów w stanie spoczynku oraz uposażenia rodzinne, z tego:	378 008,1	456 797,0	433 377,0	423 325,0	112,0	92,7	97,7
1.1.1.	§ 3110 Świadczenia społeczne	378 008,1	456 797,0	433 377,0	423 325,0	112,0	92,7	97,7
2.	Dział 755 Wymiar sprawiedliwości	6 951 211,8	7 671 548,0	7 672 188,6	7 623 745,8	109,7	99,4	99,4
2.1.	Rozdział 75502 Jednostki sądownictwa powszechnego, z tego:	6 860 735,5	7 584 718,0	7 574 162,4	7 526 928,6	109,7	99,2	99,4
2.1.1.	§ 3020 Wydatki osobowe niezaliczone do wynagrodzeń	6 334,7	7 490,0	7 138,0	7 129,6	112,5	95,2	99,9
2.1.2.	§ 3030 Różne wydatki na rzecz osób fizycznych	152 701,2	176 878,0	154 608,1	154 254,8	101,0	87,2	99,8
2.1.3.	§ 3050 Zasądzone renty	42,3	43,0	40,3	40,3	95,3	93,7	100,0
2.1.4.	§ 4000 Grupa wydatków bieżących jednostki	-	807 215,0	872 652,2	-	-	-	-
2.1.5.	§ 4009 Grupa wydatków bieżących jednostki	-	0,0	249,3	-	-	-	-
2.1.6.	§ 4010 Wynagrodzenia osobowe pracowników	2 448 566,9	2 587 202,0	2 720 378,6	2 719 844,3	111,1	105,1	100,0
2.1.7.	§ 4019 Wynagrodzenia osobowe pracowników	179,7	0,0	15,1	13,6	7,6	-	90,1
2.1.8.	§ 4030 Wynagrodzenia osobowe sędziów i prokuratorów oraz asesorów i aplikantów	1 540.324,6	1 749 946,0	1 628 871,9	1 627 200,4	105,6	93,0	100,0
2.1.9.	§ 4040 Dodatkowe wynagrodzenie roczne	292 541,5	340 162,0	301 202,0	301 196,3	103,0	88,5	100,0
2.1.10.	§ 4110 Składki na ubezpieczenia społeczne	443 257,1	493 867,0	496 456,2	493 764,7	111,4	100,0	99,5
2.1.11.	§ 4119 Składki na ubezpieczenia społeczne	29,2	0,0	2,6	2,3	7,9	-	88,5
2.1.12.	§ 4120 Składki na Fundusz Pracy	50 355,3	69 392,0	56 923,0	56 712,4	112,6	81,7	99,6
2.1.13.	§ 4129 Składki na Fundusz Pracy	4,2	0,0	0,4	0,3	7,1	-	75,0
2.1.14.	§ 4140 Wpłaty na PFRON	26 748,8	0,0	27 190,1	27 177,9	101,6	-	99,9
2.1.15.	§ 4170 Wynagrodzenia bezosobowe	182 263,7	207 464,0	186 476,8	185 935,2	102,0	89,6	99,7
2.1.16.	§ 4210 Zakup materiałów i wyposażenia	243 305,2	-	-	248 768,5	102,2	-	-
2.1.17.	§ 4220 Zakup środków żywności	1 539,0	-	-	1 798,9	116,9	-	-
2.1.18.	§ 4230 Zakup leków, wyrobów medycznych i produktów biobójczych	12,8	58,0	13,1	12,1	94,5	20,9	92,4
2.1.19.	§ 4240 Zakup środków dydaktycznych i książek	1 165,0	1 828,0	1 269,3	1 265,6	108,6	69,2	99,7
2.1.20.	§ 4250 Zakup sprzętu i uzbrojenia	0,0	3,0	0,0	0,0	-	0,0	-
2.1.21.	§ 4260 Zakup energii	104 873,7	-	-	109 392,6	104,3	-	-
2.1.22.	§ 4270 Zakup usług remontowych	117 433,6	121 824,0	115 037,0	114 693,8	97,7	94,1	99,7
2.1.23.	§ 4280 Zakup usług zdrowotnych	2 571,3	-	-	2 930,1	113,9	-	-
2.1.24.	§ 4300 Zakup usług pozostałych	367 610,4	-	-	408 123,4	111,0	-	-
2.1.25.	§ 4309 Zakup usług pozostałych	815,7	-	-	12,4	1,5	-	-
2.1.26.	§ 4340 Zakup usług remontowo-konserwatorskich dotyczących obiektów zabytkowych będących w użytkowaniu jednostek budżetowych	21 324,9	-	-	19 126,4	89,7	-	-
2.1.27.	§ 4360 Opłaty z tytułu zakupu usług telekomunikacyjnych	5 839,0	-	-	5 842,4	100,1	-	-
2.1.28.	§ 4380 Zakup usług obejmujących tłumaczenia	47,5	-	-	100,4	211,4	-	-
2.1.29.	§ 4390 Zakup usług obejmujących wykonanie ekspertyz, analiz i opinii	418,3	-	-	761,7	182,1	-	-

Lp.	Wyszczególnienie	2018 r.		2019 r.		6:3	6:4	6:5
		Wykonanie	Ustawa ¹⁾	Budżet po zmianach	Wykonanie			
		tys. zł						
1	2	3	4	5	6	7	8	9
2.1.30.	§ 4400 Opłaty za administrowanie i czynsze za budynki, lokale i pomieszczenia garażowe	47 834,5	-	-	54 324,9	113,6	-	-
2.1.31.	§ 4410 Podróże służbowe krajowe	24 054,3	25 648,0	24 089,5	24 038,2	99,9	93,7	99,8
2.1.32.	§ 4420 Podróże służbowe zagraniczne	81,5	319,0	140,9	140,2	172,0	43,9	99,5
2.1.33.	§ 4430 Różne opłaty i składki	1 974,8	2 942,0	2 722,4	2 713,4	137,4	92,2	99,7
2.1.34.	§ 4440 Odpisy na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych	67 979,9	70 396,0	73 206,9	73 195,9	107,7	104,0	100,0
2.1.35.	§ 4450 Udzielone pożyczki na zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych sędziów i prokuratorów	25 728,4	34 352,0	24 823,9	22 370,3	86,9	65,1	90,1
2.1.36.	§ 4480 Podatek od nieruchomości	10 189,9	11 170,0	10 230,7	10 225,5	100,3	91,5	99,9
2.1.37.	§ 4510 Opłaty na rzecz budżetu państwa	1 345,0	1 572,0	1 356,2	1 348,2	100,2	85,8	99,4
2.1.38.	§ 4520 Opłaty na rzecz budżetów jednostek samorządu terytorialnego	3 026,1	3 416,0	3 551,9	3 548,0	117,2	103,9	99,9
2.1.39.	§ 4530 Podatek od towarów i usług (VAT)	444,0	147,0	188,2	187,8	42,3	127,7	99,8
2.1.40.	§ 4570 Odsetki od nieterminowych wpłat z tytułu pozostałych podatków i opłat	112,3	0,0	257,5	257,5	229,3	-	100,0
2.1.41.	§ 4580 - Pozostałe odsetki	106,1	0,0	1 056,6	1 056,6	995,8	-	100,0
2.1.42.	§ 4590 Kary i odszkodowania wypłacane na rzecz osób fizycznych	332,2	0,0	438,8	438,8	132,1	-	100,0
2.1.43.	§ 4600 Kary, odszkodowania i grzywny wypłacane na rzecz osób prawnych i innych jednostek organizacyjnych	152,1	0,0	157,9	157,9	103,8	-	100,0
2.1.44.	§ 4610 Koszty postępowania sądowego i prokuratorskiego	368 619,9	534 774,0	530 770,8	518 665,0	140,7	97,0	97,7
2.1.45.	§ 4700 Szkolenia pracowników niebędących członkami korpusu służby cywilnej	18 051,1	24 082,0	20 253,3	19 431,6	107,6	80,7	95,9
2.1.46.	§ 4709 Szkolenia pracowników niebędących członkami korpusu służby cywilnej	487,3	0,0	0,0	0,0	0,0	-	-
2.1.47.	§ 6050 Wydatki inwestycyjne jednostek budżetowych	100 499,3	227 538,0	158 333,8	158 061,9	157,3	69,5	99,8
2.1.48.	§ 6060 Wydatki na zakupy inwestycyjne jednostek budżetowych	160 854,0	84 990,0	154 059,2	150 666,5	93,7	177,3	97,8
2.1.49.	§ 6069 Wydatki na zakupy inwestycyjne jednostek budżetowych	18 557,2	0,0	0,0	0,0	0,0	-	-
2.2.	Rozdział 75595 Pozostała działalność, z tego:	90 476,3	86 830,0	98 026,2	96 817,2	107,0	111,5	98,8
2.2.1.	§ 4580 Pozostałe odsetki	617,0	0,0	695,8	690,8	112,0	-	99,3
2.2.2.	§ 4590 Kary i odszkodowania wypłacane na rzecz osób fizycznych	89 260,4	86 418,0	96 667,7	95 478,1	107,0	110,5	98,8
2.2.3.	§ 4600 Kary, odszkodowania i grzywny wypłacane na rzecz osób prawnych i innych jednostek organizacyjnych	598,9	412,0	662,7	648,2	108,2	157,3	97,8

Opracowanie własne na podstawie danych z rocznego/łącznego sprawozdania Rb-28 dysponenta części 15 z wykonania planu wydatków budżetowych za 2019 r., zweryfikowanych przez NIK.

1) Ustawa budżetowa na rok 2019 z dnia 16 stycznia 2019 r. (Dz. U. poz. 198).

7.6. ZATRUDNIENIE I WYNAGRODZENIA W CZĘŚCI ODPOWIADAJĄCEJ SĄDOM POWSZECHNYM

Lp.	Wyszczególnienie	Wykonanie 2018 r.			Wykonanie 2019 r.			8:5
		Przeciętne zatrudnienie wg Rb-70 ²⁾	Wynagrodzenia wg Rb-70 ¹⁾	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto na 1 pełnozatrudnionego	Przeciętne zatrudnienie wg Rb-70 ²⁾	Wynagrodzenia wg Rb-70 ¹⁾	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto na 1 pełnozatrudnionego	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Część 15 ogółem, w tym wg statusu zatrudnienia³⁾:		50 890	4 282 132,0	7 012	52 128	4 648 274,7	7 431	106,0
	01-osoby nieobjęte mnożnikowymi systemami wynagrodzeń	30 259	1 705 496,1	4 697	31 164	1 870 226,7	5 001	106,5
	10-sędziowie	9 390	1 624 626,4	14 418	9 230	1 706 062,6	15 403	106,8
	05-sądowi kuratorzy zawodowi	4 977	432 911,0	7 249	4 980	452 986,1	7 580	104,6
	18-asystenci sędziów	3 524	199 787,8	4 724	3 518	214 497,8	5 081	107,6
	17-referendarze sądowi	1 958	250 025,7	10 641	2 405	322 760,2	11 184	105,1
	19-specjaliści opiniodawczych zespołów sądowych specjalistów	477	37 973,6	6 634	478	40 512,5	7 063	106,5
	07-asesorzy sądowi	305	31 311,4	8 555	353	41 228,8	9 733	113,8
1.	Dział 755 Wymiar sprawiedliwości	50 890	4 282 132,0	7 012	52 128	4 648 274,7	7 431	106,0
1.1	Rozdział 75502 Jednostki sądownictwa powszechnego	50 890	4 282 132,0	7 012	52 128	4 648 274,7	7 431	106,0
	01-osoby nieobjęte mnożnikowymi systemami wynagrodzeń	30 259	1 705 496,1	4 697	31 164	1 870 226,7	5 001	106,5
	10-sędziowie	9 390	1 624 626,4	14 418	9 230	1 706 062,6	15 403	106,8
	05-sądowi kuratorzy zawodowi	4 977	432 911,0	7 249	4 980	452 986,1	7 580	104,6
	18asystenci sędziów	3 524	199 787,8	4 724	3 518	214 497,8	5 081	107,6
	17-referendarze sądowi	1 958	250 025,7	10 641	2 405	322 760,2	11 184	105,1
	19-specjaliści opiniodawczych zespołów sądowych specjalistów	477	37 973,6	6 634	478	40 512,5	7 063	106,5
	07-asesorzy sądowi	305	31 311,4	8 555	353	41 228,8	9 733	113,8

Opracowanie własne na podstawie danych z Rb-70 - sprawozdanie o zatrudnieniu i wynagrodzeniach dysponenta części 15, zweryfikowanych przez NIK.

- 1) Załącznik nr 34 do rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów w sprawie sprawozdawczości budżetowej, w sprawozdaniu Rb-70 wykazuje się wysokość wynagrodzeń osobowych, dodatkowe wynagrodzenie roczne, uposażenia żołnierzy zawodowych i funkcjonariuszy oraz dodatkowe uposażenia roczne żołnierzy zawodowych i nagrody roczne funkcjonariuszy (§ 401-405 oraz § 406 dla funkcjonariuszy Służby Celno-Skarbowej, a dla żołnierzy zawodowych i funkcjonariuszy tylko w zakresie dotyczącym nagród i zapomóg i § 407 klasyfikacji budżetowej).
- 2) W przeliczeniu na pełnozatrudnionych.
- 3) Status zatrudnienia określony został w rozporządzeniu Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 9 stycznia 2018 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej.

7.7. WYDATKI BUDŻETU ŚRODKÓW EUROPEJSKICH W CZĘŚCI ODPOWIADAJĄCEJ SĄDOM POWSZECHNYM

Lp.	Wyszczególnienie	2018	2019			6:3	6:4	6:5
		Wykonane	Ustawa ¹⁾	Budżet po zmianach	Wykonanie			
1	2	tys. zł				%		
3	4	5	6	7	8	9		
Ogółem część 15 – Sądy Powszechne, w tym:		110 441,2	0,0	1 433,1	153,5	0,1	-	10,7
1.	Dział 755 – Wymiar sprawiedliwości	110 441,2	0,0	1 433,1	153,5	0,1	-	10,7
1.1.	Rozdział 75502 - Jednostki sądownictwa powszechnego	110 441,2	0,0	1 433,1	153,5	0,1	-	10,7
1.1.1.	Program Operacyjny Wiedza, Edukacja, Rozwój 2014-2020	0,0	0,0	1 433,1 ²⁾	153,5	-	-	10,7
1.1.2.	Program Operacyjny Polska Cyfrowa 2014-2020	110 441,2	0,0	0,0	0,0	0,0	-	-

Opracowanie własne na podstawie danych z rocznego sprawozdania Rb-28 UE z wykonania planu wydatków budżetu środków europejskich, z wyłączeniem wydatków na realizację Wspólnej Polityki Rolnej – po weryfikacji przez NIK.

¹⁾ Ustawa budżetowa na rok 2019 (Dz. U. poz. 198).

²⁾ Decyzjami Ministra Finansów środki te zostały przeniesione w trakcie roku budżetowego z części budżetowej 37 – Sprawiedliwość z Norweskiego Mechanizmu Finansowego III Perspektywa Finansowa oraz Programu Operacyjnego Wiedza, Edukacja, Rozwój 2014-2020 do części 15/02 – 15/12 z przeznaczeniem na sfinansowanie przez wszystkie sądy apelacyjne realizacji projektu pn. „Elektroniczny Krajowy Rejestr Sądowy (eKRS)” w ramach Programu Operacyjnego Wiedza, Edukacja, Rozwój 2014-2020.

7.8. WYKAZ PODMIOTÓW, KTÓRYM PRZEKAZANO INFORMACJĘ O WYNIKACH KONTROLI

1. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej
2. Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
3. Marszałek Senatu Rzeczypospolitej Polskiej
4. Prezes Rady Ministrów
5. Prezes Trybunału Konstytucyjnego
6. Rzecznik Praw Obywatelskich
7. Komisja Finansów Publicznych Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
8. Komisja do Spraw Kontroli Państwowej Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
9. Komisja Sprawiedliwości i Praw Człowieka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
10. Minister Finansów
11. Minister Sprawiedliwości
12. Przewodniczący Krajowej Rady Sądownictwa

